

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання»

Студентки 2 курсу, 6-м
групи, спеціальності 071
«Облік і оподаткування»
спеціалізації «Фінансова
аналітика»

Майоренко
Аліни
Іванівни

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Заремба
Ольга
Олександрівна

Гарант освітньо-професійної
програми
д.е.н., доцент

Назарова
Каріна
Олександрівна

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	10
1.1. Визначення сутності фінансового стану підприємства та його місце в системі управління	10
1.2. Методичні прийоми аналізу фінансового стану підприємства.....	17
1.3. Критичний аналіз нормативно-правового регулювання та спеціальної літератури з аналізу фінансового стану підприємства.....	24
1.4. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «АББ ЛТД».....	38
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «АББ ЛТД»	50
2.1. Система бухгалтерського обліку як інформаційна база аналізу фінансового стану підприємства.....	50
2.2. Оцінка стану внутрішнього контролю підприємства.....	60
2.3. Напрями удосконалення інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства ТОВ «АББ ЛТД» із використанням ПЕОМ.....	69
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ТОВ «АББ ЛТД»	76
3.1. Методика аналізу показників ліквідності та платоспроможності підприємства.....	76
3.2. Методика аналізу показників фінансової стійкості підприємства та розрахунок фінансового левериджу.....	82
3.3. Методика аналізу показників ділової активності та рентабельності підприємства.....	90
3.4. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Альтмана.....	95
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	99

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 104

ДОДАТКИ 112

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку економіки фінансовий стан відображає ефективність функціонування підприємства, а аналіз його показників дає можливість своєчасно розробляти рекомендації та приймати рішення щодо удосконалення управління фінансовим станом.

Фінансовий стан підприємства є результатом короткострокової і довгострокової стратегії розвитку підприємства, що проявляється через спільні, узгоджені дії власників та менеджменту підприємства. Чим кращі показники фінансового стану підприємства у довгостроковому періоді часу, тим вищою є ефективність взаємодії менеджменту та власників, тим меншим є негативний вплив агентської проблеми.

Фінансовий стан відображає ефективність економічної діяльності підприємства, а ефективне управління ним дозволяє забезпечити зростання вартості суб'єкта господарювання, його функціональність та здатність забезпечувати виконання поставлених завдань. Важливу роль в управлінні фінансовим станом корпорації займає його аналіз, який дає змогу об'єктивно визначати пріоритетні напрями розвитку підприємства, будувати стратегічні плани і контролювати їх виконання.

Питання аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання піднімалися в працях вітчизняних вчених з проблем економічного аналізу А. Бутко, Н. Барабаш, І. Бланка, В. Гордополова, М. Коробова, Л. Лахтіонової, Л. Лігоненка, В. Мец, В. Мниха, В. Павловської, А. Поддєрьогіна, О. Фещенко та інших. Науковцями сформовано напрями розвитку складових науки економічного аналізу, в тому числі аналізу фінансового стану підприємства, розроблено теоретико-методологічні положення, які становлять основу подальшого його розвитку. Серед зарубіжних вчених, що займались проблемами економічного аналізу фінансового потенціалу слід виділити: Б. Карлоффа, Д. Колліса, Б. Райана.

Оцінка наукових напрацювань вчених дозволила виявити особливості формування та використання аналізу фінансового стану. Віддаючи належне вагомим внескам перерахованих вчених у розвиток розробки комплексу методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємств, зауважимо, специфіка функціонування підприємства зумовлює зміну напрямку системи управління ними. Тому є потреба в оцінці нових вимог до системи управління та розробки інноваційних методик аналізу фінансового стану підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою написання випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування основних положень дослідження аналізу фінансового стану підприємства за матеріалами ТОВ «АББ ЛТД».

Виходячи з мети випускної кваліфікаційної роботи її завданнями є:

- уточнити сутність фінансового стану підприємства та його місце в системі управління;
- дослідити методичні прийоми аналізу фінансового стану підприємства;
- провести економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження;
- дати характеристику системі бухгалтерського обліку, як інформаційній базі аналізу фінансового стану підприємства;
- застосувати та проаналізувати методики аналізу показників ліквідності і платоспроможності підприємства, аналізу показників фінансової стійкості підприємства та розрахунок фінансового левериджу та аналізу можливості настання банкрутства підприємства.

Об'єктом дослідження є організація та методика аналізу фінансового стану Товариства з обмеженою відповідальністю «АББ ЛТД».

Предметом дослідження є сукупність організаційних, методичних, технічних прийомів організації фінансового стану підприємства.

Наукова гіпотеза. Основною гіпотезою є припущення, що за допомогою дослідження системи аналізу фінансового стану підприємства на

прикладі ТОВ «АББ ЛТД», дозволить розробити рекомендації для прийняття ефективних управлінських рішень.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи України, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань обліку, контролю та аналізу стосовно фінансового стану підприємства, спеціалізовані періодичні видання; первинні документи, облікові реєстри та форми звітності ТОВ «АББ ЛТД».

В процесі дослідження застосовувалися такі методичні прийоми: аналіз і синтез; абстрагування; документалістики (для встановлення достовірності досліджуваної інформації); розрахунково-аналітичні прийоми (при проведенні розрахунків та побудови таблиць); моделювання (для розробки загальної та прикладної моделі).

Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні науково-методичних рекомендацій щодо організації системи внутрішнього контролю на підприємстві, методики розрахунку показників аналізу фінансового стану та діагностики ймовірності банкрутства.

Практичне значення. Результати, зроблені в результаті дослідження, здобули подальшого розвитку та були прийняті до уваги при розробці стратегії діяльності ТОВ «АББ ЛТД», що підтверджено Довідкою про впровадження.

Апробація. Матеріали дипломної роботи було подано до друку в збірнику наукових праць студентів КНТЕУ «контроль та аудит», Київ – 2018 рік.

Логіка дослідження зумовила таку структуру дипломної роботи: вступ, 3 розділи, висновки до кожного розділу та загальний висновок, список використаних джерел із 91 найменувань, 4 додатки. Загальний обсяг – 111 сторінок, робота містить 30 таблиць та 14 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Визначення сутності фінансового стану підприємства та його місце в системі управління

Успіх господарської діяльності підприємства в більшості досягається оптимальним впорядкуванням організаційних, економічних, технологічних компонентів його діяльності і досягається за допомогою відповідних механізмів управління. Ефективне управління фінансовим станом відображає ефективність економічної діяльності підприємства.

До теперішнього часу серед вітчизняних вчених спостерігається відсутність єдності у підходах до тлумачення фінансового стану (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення сутності фінансового стану вітчизняними та зарубіжними науковцями

<i>Автор</i>	<i>Визначення</i>
1	2
Болюх М. А.	Фінансовий стан підприємства – це результат фінансової діяльності. Він характеризується розмірами коштів підприємств, їх розміщенням та джерелами надходження [32].
Дем'яненко М. Я., Лузан Ю. Я.	Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу [86].
Коробов М. Я.	Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями [45].
Крутик А. Б.	З'ясування того, чи здатне підприємство відповідати по своїх зобов'язаннях, як швидко кошти, вкладені в активи, можуть перетворюватися на реальні гроші, і наскільки ефективно використовується майно [47, с. 108].

продовження таблиці 1.1

1	2
Кузьменко Л. В., Кузьмін В. В., Шаповалова В. М.	Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості. Він безпосередньо впливає на ефективність підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів. Фінансовий стан підприємства може бути задовільний або незадовільний [48].
Мельник В. М.	Фінансовий стан – це здатність підприємства профінансувати свою діяльність. Висновки про фінансовий стан зазвичай роблять на основі забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, доцільності їх розміщення та ефективності використання [58].
Савицька Г. В.	Фінансовий стан підприємства – економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу [78].
Поддєрьогін А. М.	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою моделей, методів і показників, які відбивають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [75].
Прокопенко І. Ф., Ганін В. І., Петряєва З. Ф.	Фінансовий стан підприємства ними визначено як економічну категорію, що відображає стан капіталу у процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до розширення своєї діяльності [77].
Покропивний С. Ф.	Фінансовий стан підприємства характеризується рівнем прибутковості і рентабельності капіталу, фінансовою стійкістю і динамікою структури джерел фінансування, здатністю розраховуватися за борговими зобов'язаннями» [76, с. 440].
Осмоловський В. В.	Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю [72].
Шермет А. Д., Сайфулін Р. С., Ненашев Є. В.	Фінансовий стан підприємства виражається у співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства і їхніх джерел [88].

Науковці Дем'яненко М.Я. та Лузан Ю.Я. вважають, що фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми

зобов'язаннями і забезпечувати ефективно фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу [86].

Як «характеристику фінансової конкурентоспроможності (платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання» визначають фінансовий стан підприємства Балабанов І. Т., Каліна А. В., Мец В. О. [23, 44, 59].

Фінансовий стан підприємства – «це його активи і пасиви, що відображають наявність і розміщення фінансових ресурсів на певну дату» – так вважає професор Білуха М. Т., що по суті виділяє його бухгалтерський аспект і не враховує взаємозв'язку між капіталом і складом активів підприємства, та не надає належного значення ефективності використання капіталу. Варто відмітити, що в такому форматі не враховується зв'язок між активами і пасивами підприємства та його ринковою вартістю [30].

На наш погляд, фінансовий стан підприємства пов'язаний насамперед з найбільш ефективним розміщенням власних і позикових фінансових ресурсів для збалансування інтересів всіх зацікавлених осіб. Наприклад, для забезпечення певного рівня фінансової незалежності підприємства необхідно мати достатній обсяг власного капіталу, за рахунок якого фінансуються необоротні та частина оборотних активів, що призводить до скорочення платоспроможності та зменшення рівня ліквідності. Рівень ліквідності можна збільшити шляхом вкладення фінансових ресурсів у абсолютно ліквідні активи, що негативно впливає на ефективність використання капіталу. Збільшити рівень прибутковості підприємства можна завдяки здійсненню капітальних інвестицій за рахунок позикового капіталу, але залучення останнього негативно позначається на рівні фінансової незалежності. Однак, фінансування соціальних проектів не приносить прибутку підприємству, проте позитивно позначається на його репутації.

Зазначимо, що фінансовий стан підприємства – це також показник довгострокової стратегії розвитку підприємства, де проявляється основна

характеристика фінансового стану як результату узгоджених дій власників та менеджменту підприємства. Чим кращі показники фінансового стану підприємства у довгостроковому періоді часу, тим вищою є ефективність взаємодії менеджменту та власників.

Фінансовий стан підприємства слід розглядати як систему [77], в якій можна виділити окремі складові, до яких слід віднести:

- ліквідність та платоспроможність;
- фінансову стійкість;
- ефективність використання капіталу.

Складові фінансового стану, кожна окремо, мають свою методичну базу, систему фінансових показників та факторів, які на них впливають. Тобто, фінансовий стан підприємства є сукупністю підсистем (ефективність використання капіталу, ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість), що відображають тенденції змін структури активів і пасивів, зумовлених використанням капіталу та впливом внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства.

Варто відмітити, що між групами фінансових показників, які характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання, існує взаємозалежність. Показники фінансової стійкості характеризують структуру капіталу та залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та мають зв'язок з оборотністю кредиторської заборгованості. На розмір власного капіталу впливає обсяг прибутку, отриманого у звітному періоді. Показники платоспроможності, що відображають здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, пов'язані з оборотністю оборотних коштів та кредиторської заборгованості [25, 35].

Визначення сутності поняття «управління» як процесу, не може розкрити сутність управління фінансовим станом суб'єкта господарювання, так як мають враховуватися особливості фінансового стану як об'єкта дослідження, та орієнтуватися на той факт, що фінансовий стан є результатом узгоджених дій власників та менеджерів компанії. Крім того,

управління фінансовим станом має враховувати конфліктність інтересів менеджерів, які часто орієнтовані на короткостроковий прибуток, та власників, орієнтованих на довгострокове зростання вартості підприємства.

При визначенні сутності управління фінансовим станом суб'єкта господарювання важливо і коротко зупинитися на сутності управління фінансами суб'єкта господарювання.

Управління фінансами суб'єкта господарювання становить частину загальної системи управління ним і має тісно взаємодіяти з іншими системами управління: операційним менеджментом, інвестиційним менеджментом, менеджментом персоналу тощо. Тому як частина загальної системи управління фінансовий менеджмент має бути спрямований на досягнення загальних стратегічних і тактичних цілей діяльності підприємства, а системи загальних цілей підприємства і її фінансових цілей не повинен суперечити одна одній.

Управління фінансовим станом суб'єкта господарювання є складовою загальної системи управління підприємства, так як управління фінансовим станом підприємства не може здійснюватися всупереч його стратегії, як і стратегія компанії не може бути відірвана від фінансового стану підприємства. Управління фінансовим станом підприємства базується на своїх специфічних принципах і методах управління, однак їх використання синхронізується із загальними принципами управління підприємством.

Управління фінансовим станом підприємства вимагає здійснення аналізу фінансового стану, контроль показників фінансового стану та їх прогнозування. Одну із головних ролей в управлінні фінансовим станом суб'єкта господарювання відіграє інформація, роль якої якраз і полягає у забезпеченні внутрішніх і зовнішніх користувачів достовірною і повною інформацією про фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Формування впливу суб'єкта управління на об'єкт здійснюється на основі інформації про його стан шляхом реалізації функцій управління як управляючої системи, відбору потенційних способів та прийомів впливу на

об'єкт управління та їх формалізації в управлінські рішення, з урахуванням поставлених завдань.

Організація ефективного управління фінансовим станом підприємства потребує формування якісного інформаційного забезпечення, яке має формуватися як із зовнішніх, так і з внутрішніх джерел. Основними внутрішніми джерелами інформації є фінансова звітність підприємства та примітки до неї (розкриття інформації). Крім того важливого значення для оцінки фінансового стану набуває управлінська інформація, у тому числі і нефінансова. Блок-схема управління фінансовим станом суб'єкта господарювання наведена на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Блок-схема управління фінансовим станом суб'єкта господарювання

Механізм інформаційного забезпечення обліково-аналітичної системи управління є єдність систем обліку, аналізу та контролю, об'єднаних інформаційними потоками для управління економічними процесами [54].

Схема інформаційного забезпечення обліково-аналітичної системи управління підприємством показана на рис. 1.2.

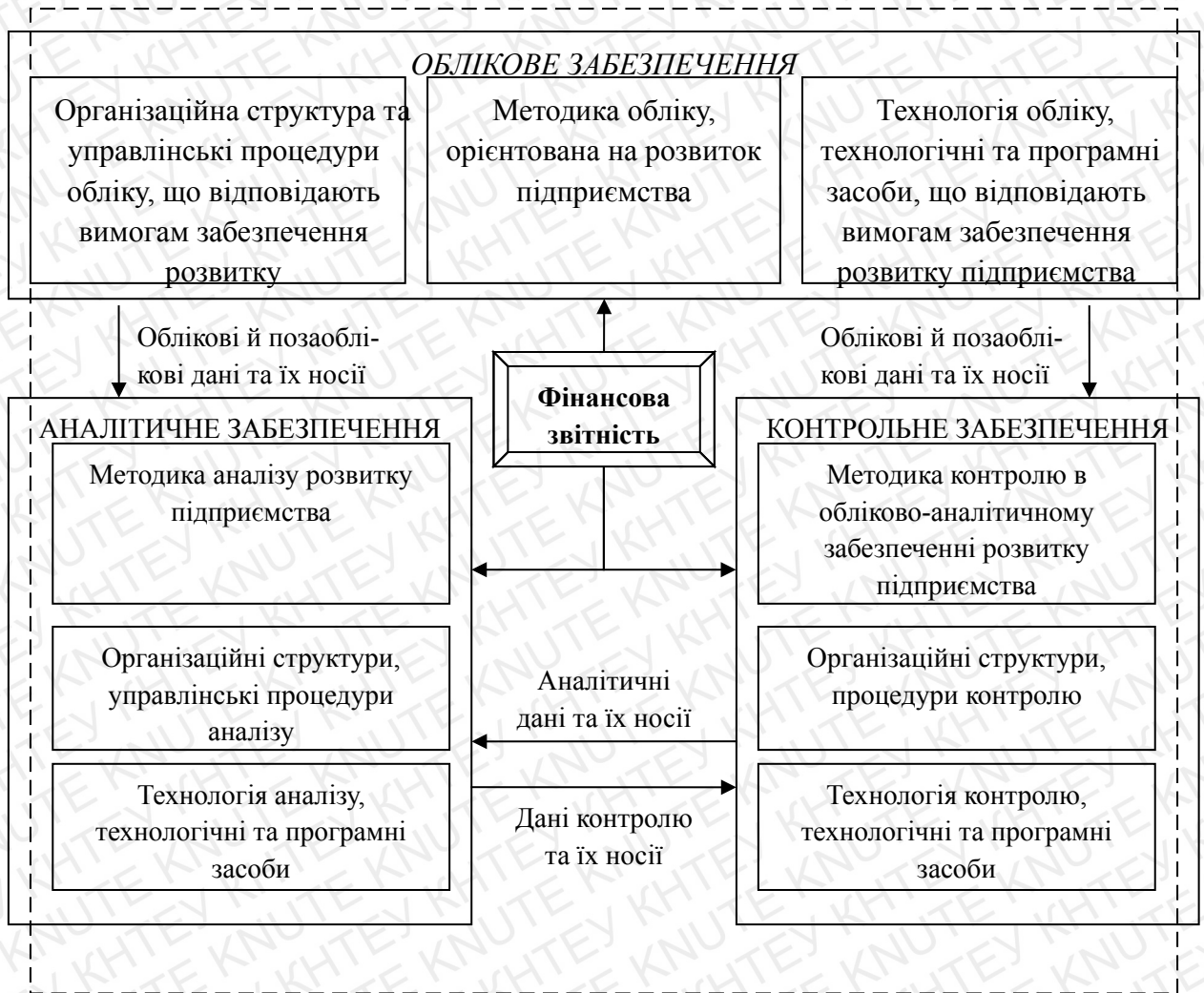

Рис. 1.2. Схема інформаційного забезпечення обліково-аналітичної системи управління в єдиному інформаційному середовищі підприємства

Для прийняття управлінських рішень фінансовий стан суб'єкта господарювання характеризується певними показниками, які розраховуються за результатами аналізу фінансового стану.

Отже, фінансовий стан є одним з найважливіших показників діяльності підприємства, так як вплив на нього сприяє збільшенню обсягів виробництва, реалізації продукції, підвищення рівня адаптованості суб'єкта господарювання до змін на ринку, забезпечує зниження ймовірності банкрутства і підвищення конкурентоспроможності підприємства. Безпосередньо вплив на фінансовий стан здійснюється за результатами

інформації, отриманої після проведення аналізу, так як аналіз фінансового стану дозволяє накопичити, трансформувати і використовувати інформацію, аби оцінити поточний і перспективний стан підприємства, можливості розвитку його фінансового забезпечення, доступні джерела фінансування та доцільність їх залучення, а також дає змогу спрогнозувати ефект від таких залучень.

1.2. Методичні прийоми аналізу фінансового стану підприємства

Практика аналізу фінансового стану передбачає певні прийоми і методи його здійснення, дані методи використовуються при проведенні аналізу фінансового стану більшості підприємств. Варто виділити шість основних прийомів фінансового аналізу, які використовуються при оцінці фінансового стану:

- горизонтальний аналіз;
- вертикальний (структурний) аналіз;
- трендовий аналіз;
- аналіз відносних показників (коефіцієнтів);
- порівняльний аналіз;
- факторний аналіз [35].

Горизонтальний аналіз ґрунтується на порівнянні абсолютних значення фінансових показників у динаміці за декілька років, що дозволяє визначати загальні тенденції характерні для фінансового стану окремої корпорації, а вертикальний аналіз передбачає розрахунок питомої ваги окремих структурних складових агрегованих фінансових показників. Найбільшого поширення набули:

- аналіз динаміки абсолютних значень окремих фінансових показників (валюта балансу, прибуток та інше);

- аналіз зміни вартості оборотних та необоротних активів та визначення їх співвідношення, розрахунку вартості реальних (чистих) активів;
- структурній аналіз активів та пасивів, у процесі якого визначаються співвідношення (питома вага) оборотних і необоротних активів, склад оборотних та необоротних активів, склад активів корпорації по рівню ліквідності, питома вага власного та позикового капіталів, склад власного і позикового капіталу, склад зобов'язань по їх терміновості (терміну повернення) [25, с. 22].

Трендовий аналіз базується на вивченні динаміки окремих фінансових показників у часі. У процесі здійснення цього аналізу розраховуються темпи росту (приросту) окремих показників і визначається загальна тенденція їх зміни (або тренд). Найбільш поширені є наступні форми трендового аналізу:

- порівняння фінансових показників звітного періоду з показниками попереднього періоду;
- порівняння фінансових показників звітного періоду з показниками аналогічного періоду минулого року;
- порівняння фінансових показників за ряд попередніх періодів.

Аналіз фінансових коефіцієнтів базується на розрахунку співвідношення різних абсолютних показників між собою. У процесі здійснення цього аналізу відзначаються різні відносні показники, які характеризують різні аспекти фінансової діяльності. Найбільшого поширення набули показники фінансової стійкості та платоспроможності, і показники оборотності активів та рентабельності [25, 35].

Порівняльний фінансовий аналіз базується на зіставленні значень окремих груп аналогічних фінансових показників між собою. У процесі здійснення цього аналізу розраховуються розміри абсолютних і відносних відхилень порівнюваних показників.

Факторний аналіз дозволяє визначити вплив окремих факторів (як внутрішніх, так і зовнішніх) на формування підсумкового показника за

допомогою детермінованих або стохастичних прийомів [54]. Систематизація методичних підходів до аналізу фінансового стану приведено в табл. 1.2.

Кожен науковець має свою точку зору з приводу застосування методів оцінки фінансового стану, тому різні методики мають свої специфічні елементи.

Таблиця 1.2

Систематизація методичних підходів до аналізу фінансового стану

<i>Методичний підхід</i>	<i>Методологічна основа</i>	<i>Автори</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Традиційний	Метод порівняння, R-аналіз, горизонтальний і вертикальний аналіз, індексний метод	Шереметом А. Д., Сайфуліним Р. С., Негашевим Е. В., Маркоряном Е. А., Герасименко Г. П., Грищенко О. В., Мних Є. В.
Нетрадиційний	Балансограми (графічний спосіб), теорія нечітких множин, матричні методи (матричні баланси)	Ковальова А. М., Максимов О. Б., Недосекін А. О., Литвин М. І.
Прогнозування імовірності банкрутства, оцінка безперервності діяльності компанії	Методи дискримінантного аналізу, експертні методи, R-аналіз	Е. Альтман, Г. Спрінгейт, У. Бівер, Г. В. Давидова, А. Ю. Беліков, О. П. Зайцева

Так, згідно методики, розробленої Шереметом А. Д., Сайфуліним Р. С., Негашевим Е. В., Маркоряном Е. А., Герасименко Г. П., Грищенко О. В. [88], встановлюється наступна послідовність проведення фінансового аналізу (табл. 1.3).

У даній методиці передбачено можливість розрахунку низки показників рентабельності, в основі яких лежать різні показники: прибутку, величини виробничих активів та грошового потоку. Основною метою проведення аналізу фінансового стану на основі даної методики є забезпечення ефективного управління фінансовим станом та оцінка фінансової стійкості його ділових партнерів. Розглянута методика є найбільш придатною для прогнозування фінансового стану підприємства, але недоліком даного підходу є те що, оцінка ліквідності і платоспроможності у

цій методиці має допоміжне значення, хоча ліквідність є одним з найважливіших параметрів фінансового стану суб'єкта господарювання.

Таблиця 1.3

Аналіз фінансового стану підприємства за методикою Шеремета А. Д.

<i>Процедура</i>	<i>Зміст процедури</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
Загальна оцінка фінансового стану (аналіз майна і капіталу корпорації)	<ul style="list-style-type: none"> – складання агрегованого балансу; – вертикальний і горизонтальний аналізи агрегованого балансу; – розрахунок абсолютних фінансових коефіцієнтів; – деталізація змін за статтями активу і пасиву балансу.
Аналіз фінансової стійкості	<ul style="list-style-type: none"> – визначення надлишку (нестачі) джерел фінансування для формування оборотних активів, відповідно до балансового рівняння; – визначення рівня покриття необоротних активів капіталом корпорації; – розрахунок відносних показників (R - аналіз).
Оцінка ліквідності балансу	<ul style="list-style-type: none"> – аналіз ліквідності балансу, на основі групування статей активу і пасиву за рівнем ліквідності і подальше їх порівняння з умовами ліквідності; – визначення поточної і перспективної ліквідності балансу; – оцінка рівня ліквідності на основі R-аналізу.
Дослідження фінансових коефіцієнтів	<ul style="list-style-type: none"> – аналіз ділової активності, що ґрунтується на розрахунку коефіцієнтів оборотності різних груп активів і порівняння їх з нормативними величинами; – аналіз платоспроможності, що базується на розрахунку низки відносних коефіцієнтів.

Ще одна традиційна методика аналізу фінансового стану, запропонована Савицькою Г. В., Бланком І. О., Мнихом С. В. та іншими [78, 31, 66], представлена у табл. 1.4.

Цей методичний підхід являє собою набір традиційних процедур аналізу фінансового стану. Найбільший інтерес у даній методиці для прогнозування фінансового стану підприємства становить аналіз підсумку балансу, який дозволяє визначити тенденції зміни економічного потенціалу підприємства та виявити фактори, які суттєво вплинули на зміну показника.

Проведення аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання за методикою Мниха Є. В., Савицької Г. В. та ін.

<i>Процедура</i>	<i>Зміст процедури</i>
1	2
Загальна оцінка фінансового стану	– аналіз динаміки зміни підсумку балансу; – аналіз фінансової структури балансу
Аналіз фінансової стійкості	– вивчення динаміки абсолютних і відносних показників фінансової стійкості, і їхній факторний аналіз; – розрахунок запасу фінансової стійкості
Оцінка ліквідності і платоспроможності	– аналіз і оцінка абсолютних і відносних показників ліквідності; – оцінка платоспроможності на основі вивчення потоку грошових коштів
Аналіз ефективності використання капіталу	– оцінка абсолютних і відносних показників прибутковості та їх факторний аналіз; – аналіз показників оборотності і ділової активності
Оцінка виробничо-фінансового левериджу	– аналіз рівня виробничого, фінансового і виробничо-фінансового левериджу
Діагностика ризику банкрутства	– визначення незадовільної структури балансу; – розрахунок показника Альтмана; – виявлення основних шляхів поліпшення фінансового стану корпорації

До нетрадиційних методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємства, слід віднести розробки науковців Ковальнової А. М., Недосєкіна А. О. і Литвина М. І. Так, Ковальова А. М. для оцінки фінансового стану корпорації пропонує використовувати графічний метод. Даний підхід ґрунтується на побудові балансограм.

Балансограма – це діаграма, що показує співвідношення показників бухгалтерської звітності. Діаграма будується в системі координат, у якій вісь абсцис – це елементи бухгалтерської звітності, а саме: розділи активу, підрозділи активу, статті активу, підрозділи звіту про фінансові результати, статті пасиву, розділи пасиву.

Вісь ординат у розглянутій системі координат – це шкала питомої ваги елементів бухгалтерської звітності. На основі фрагментів побудованих балансограм Ковальова А. М. пропонує визначати тип фінансової стійкості

підприємства – абсолютна, нормальна, хитка, припустимо хитка, кризова [40, с. 258–268].

Дана методика побудована на структурному аналізі, тобто на визначенні питомої ваги того або іншого елемента в структурі активів або капіталу підприємства і є досить привабливою із позиції наочності, яка дозволяє швидко виявити структурні зміни в активах і капіталі підприємства, недоліком є те що вона не розглядає взаємозв'язків окремих елементів звітності.

Варто погодитися з науковцем Литвином М. І., який розглядає можливість застосування матричних методів оцінки до аналізу абсолютних фінансових показників, пов'язаних з формою бухгалтерського балансу [51]. Це прямокутна таблиця, елементи якої відображають взаємозв'язок об'єктів бухгалтерської звітності. Бухгалтерський баланс підприємства представлено як матрицю, де по горизонталі розташовані статті активу, а по вертикалі – статті пасиву (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Схема матричного балансу підприємства

<i>Пасив</i>	<i>Власний капітал</i>	<i>Довгострокові зобов'язання</i>	<i>Поточні зобов'язання</i>	<i>Інші пасиви</i>	<i>Баланс</i>
<i>Актив</i>					
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Необоротні активи	X1	X4	X7	X10	ΣX
Оборотні активи	X2	X5	X7	X11	ΣX
Інші активи	X3	X6	X9	X12	ΣX
Баланс	ΣX	ΣX	ΣX	ΣX	$\Sigma \Sigma X$

Дана методика дуже зручна для фінансового аналізу, оскільки вона є простою і наочною формою сполучення різнорідних, але взаємозалежних економічних явищ. Бухгалтерський баланс підприємства науковець представляє як матрицю, де по горизонталі розташовані статті активу, а по вертикалі – статті пасиву. Вибирається розмір матриці, статті активу відображають по горизонталі матриці, статті пасиву – по вертикалі. Далі заповнюється балансовий рядок і графа матриці в точній відповідності з

даними бухгалтерського балансу. Послідовно, починаючи з першого рядка активу балансу, підбираються джерела коштів, що перебувають у розпорядженні корпорації. Матричні баланси дозволяють визначити взаємозв'язок статей активу (майна підприємства) і статей пасиву балансу (капіталу) та розрахувати структуру і визначити якість активів за балансом підприємства та достатність джерел їх фінансування [42].

Однак в даній методиці, на наш погляд, не приділяється належна увага відносним показникам прибутковості, а більший наголос робиться на балансі грошових надходжень і витрат, що, узгоджує бухгалтерський баланс із фінансовим результатом, однак це не зовсім точно, так як момент визнання доходу і надходження грошових коштів розірвані в часі, і тому відбувається викривлення фінансового результату.

Варто виділити в теорії аналізу фінансового стану і методичні підходи, основною метою яких є прогнозування банкрутства суб'єкта господарювання, які в більшості випадків базуються на методах дискримінантного аналізу. Даний підхід передбачає побудову багатофакторної моделі, яка характеризує фінансовий стан суб'єкта господарювання. Багатофакторна модель являє собою ряд показників фінансового стану корпорації, вплив яких визначається ваговими значеннями цих коефіцієнтів. На базі отриманої моделі розраховується комплексний показник імовірності банкрутства [44]. Застосування даних моделей дискримінантного аналізу стало одним з важливих напрямів управління фінансовим станом корпорацій, оскільки результати такого моделювання прямо вказують на наявність або відсутність загроз. Тому результати дискримінантного аналізу часто є основою для прийняття управлінських рішень на тривалі періоди.

Отже, для аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання існує широке коло методів, проте процедура оцінки та аналізу завжди висуває перед суб'єктом аналізу проблему вибору методу, який доцільно використовувати. Для українських підприємств оптимальним є

використання методики Мниха С. В., який пропонує 6 процедур: загальна оцінка, аналіз фінансової стійкості, ефективності використання капіталу, оцінка ліквідності і платоспроможності, розрахунок виробничо-фінансового левериджу, діагностика ризику банкрутства.

1.3. Критичний аналіз нормативно-правового регулювання та спеціальної літератури з аналізу фінансового стану підприємства

Нормативно-правове регулювання діяльності підприємств здійснюється з метою встановлення єдиних правил та вимог до всіх суб'єктів ринку з метою недопущення дискримінації, а також з метою забезпечення виконання принципів підприємницької діяльності. Нормативно-правові акти з теми дослідження згруповані у табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Характеристика діючої нормативно-правової літератури з аналізу фінансового стану підприємства

№ з/п	Нормативний документ	Короткий зміст	Використання у обліково-аналітичному та контрольному процесі
1	2	3	4
1	Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР	Регулює права та обов'язки людини та державний устрій держави.	Забезпечення діяльності підприємства.
2	Цивільний Кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003 року (зі змінами та доповненнями)	Товариство з обмеженою відповідальністю засноване одним або кількома особами, статутний капітал якого поділений на частки, розмір яких встановлюється статутом.	Регулює права та обов'язки учасників товариства з обмеженою відповідальністю; визначає поняття та строк позовної давності.
3	Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 436-IV	Ліцензування, патентування певних видів господарської діяльності є засобами державного регулювання, спрямованими на створення єдиної державної політики для захисту економічних і соціальних інтересів держави.	Даний кодекс регулює відносини суб'єктів господарювання з органами місцевого самоврядування, захист прав споживачів та суб'єктів господарювання тощо.

продовження табл. 1.6

1	2	3	4
---	---	---	---

4	Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI	Закон встановлює осіб, які є платниками податку на прибуток, об'єкт оподаткування. Визначає поняття податкового доходу та сум, що до нього відносяться; Визначення податкових витрат, та сум, які включаються до їх складу Закон встановлює ставки податку, правила ведення податкового обліку. перелічені критерії, яким має відповідати заборгованість для визнання її безнадійною.	Підприємство є платником податку на прибуток на загальних підставах.
5	Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 року № 996-XIV	Активи - ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації.	Визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні протягом всієї діяльності підприємств. Крім цього в ньому визначено такі поняття, як «активи», підприємство (організація) самостійно визначає облікову політику на рік, де відображаються основні засади організації та ведення обліку.
6	План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291	Операції з обліку діяльності підприємства знаходять своє відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб, а також виділення на окремий баланс філій, та інших відособлених підрозділів.	Інструкція встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти господарсько-фінансової діяльності; наводиться кореспонденція, типова для кожного рахунку; встановлюється порядок ведення рахунків методом подвійного запису інформації про рух активів, капіталу, зобов'язань.

продовження табл. 1.6

1	2	3	4
7	Національне	Активи - це ресурси,	Положенням (стандартом)

	<p>Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року № 73</p>	<p>контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Баланс – це звіт про фінансовий стан підприємства, що відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.</p>	<p>визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Визначено такі поняття «активи», «пасиви», «бухгалтерська звітність», «облікова політика», «баланс», «доходи», «витрати» тощо.</p>
8	<p>Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 року № 237</p>	<p>Дебітори - юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості - сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів. Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися такими способами: визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході; класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення.</p>	<p>Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності. Тут розкрито такі поняття «дебітор», «дебіторська заборгованість», «довгострокова дебіторська заборгованість», «поточна дебіторська заборгованість», «сумнівний борг», «чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості», наведено послідовність розрахунку резерву сумнівних боргів різними способами.</p>
9	<p>Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.1999 року № 750</p>	<p>З метою посилення платіжної дисципліни, погашення взаємної заборгованості підприємств і створення сприятливих умов для поліпшення їх фінансового становища Кабінет Міністрів України затверджує план заходів щодо скорочення обсягів взаємної заборгованості підприємств, установ і організацій (додається).</p>	<p>Наводиться план заходів щодо скорочення обсягів взаємної заборгованості підприємств, установ і організацій, заходи щодо усунення причин зростання заборгованості; встановлена ієрархія виконання даного плану, з метою подолання кризи неплатежів.</p>

продовження табл. 1.6

1	2	3	4
---	---	---	---

10	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних цінностей, грошових коштів та документів, розрахунків, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11.08.1994 року № 69	При інвентаризації розрахунків всім дебіторам підприємства-кредитори повинні передати виписки про їх заборгованість, які пред'являються інвентаризаційній комісії для підтвердження реальності заборгованості; підприємства-дебітори зобов'язані протягом десяти днів з дня отримання виписок підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення; на рахунках обліку розрахунків з покупцями і замовниками, постачальниками і підрядчиками, іншими дебіторами і кредиторами повинні залишатися виключно погоджені суми.	Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», для підтвердження правильності та достовірності даних бухгалтерського обліку, передбачено проведення підприємствами незалежно від форм власності інвентаризації майна, коштів і фінансових зобов'язань, саме в цій Інструкції зазначено всі умови, відповідальні особи за її організацію і проведення, а також правила проведення інвентаризації, зокрема: інвентаризацію сальдо на рахунках, де обліковують розрахунки з покупцями і замовниками, підрядниками.
11	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 року № 88	Первинні документи підлягають обов'язковій перевірці працівниками, які ведуть облік, за формою і змістом, тобто перевіряється наявність у документі обов'язкових реквізитів та відповідність господарської операції діючому законодавству, логічна ув'язка окремих показників; первинні документи повинні бути складені у момент проведення кожної господарської операції або, якщо це неможливо, безпосередньо після її завершення. При реалізації товарів за готівку допускається складання первинного документа не рідше одного разу на день на підставі даних касових апаратів, чеків тощо.	Положення встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями (крім банків) незалежно від форм власності, вказані чіткі вимоги до оформлення первинних документів, при використанні яких і виникає дебіторська заборгованість, факторинг (видатковий касовий ордер, видаткові накладні) тощо.

продовження табл. 1.6

1	2	3	4
12	Методичні рекомендації по перевірці витрат на	Відмітки в посвідченні про відрядження щодо прибуття та вибуття працівника повинні	Регламентує порядок витрачання коштів наданих підзвіт, а також

	відрядження: наказ Головного КРУ України від 21.03.2000 року № 24	бути завірені тією печаткою, якою користується у своїй господарській діяльності підприємство. У разі необхідності доцільно запросити довідку зі зразком печатки і підпису службової особи, на яку згідно з наказом покладено обов'язки реєстрації відряджених осіб.	витрат на відрядження.
13	Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30.06.1999 року № 784 - XIV	Боржник - суб'єкт підприємницької діяльності, неспроможний виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, у тому числі зобов'язання щодо сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інші види загальнообов'язкового державного соціального страхування, податків і зборів (обов'язкових платежів), протягом трьох місяців після настання встановленого строку їх сплати.	Відповідно до цього Закону щодо боржника застосовуються такі судові процедури банкрутства: – розпорядження майном боржника; – мирова угода; – санація боржника (відновлювання платоспроможності); – ліквідація банкрута.
14	Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001 року № 2374-III.	Векселі (переказні і прості) складаються у документарній формі на бланках з відповідним ступенем захисту від підроблення, форма та порядок виготовлення яких затверджуються Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з Національним банком України з урахуванням норм Уніфікованого закону, і не можуть бути переведені у бездокументарну форму (знерухомені).	Цей нормативний акт визначає види та умови векселів, що знаходяться в обігу на території України
15	Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 року	Регламентує претензійний порядок розгляду спорів.	Для врегулювання спірних ситуацій.

продовження табл. 1.6

1	2	3	4
16	Порядок визначення розміру збитків від розкрадання,	Розмір збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей	Регулює порядок відшкодування збитків перед підприємством третьою особою. Цей

	недостачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 № 116	визначається за балансовою вартістю цих цінностей (з вирахуванням амортизаційних відрахувань), але не нижче 50 відсотків від балансової вартості на момент встановлення такого факту з урахуванням індексів інфляції, які щомісячно визначає Мінстат.	порядок встановлює механізм визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, крім дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей.
17	Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.1993 № 3126-ХІІ	Визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні та напрямків на створення системи незалежного контролю з метою захисту інтересів власника.	При проведенні аудиту на підприємстві.
18	Угода про партнерство й співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами – членами від 14.06.1994 року	Установлює необхідність та пріоритетні сфери адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.	Використання МСФЗ та подальший розвиток у даній сфері законодавства України.
19	Постанова КМУ «Програма реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності» № 1706	Обґрунтовує реформування системи бухгалтерського обліку як складової частини заходів, орієнтованих на впровадження економічних відносин ринкового спрямування, і передбачає запровадження міжнародних стандартів шляхом їх адаптації до економіко-правового середовища й ринкових відносин в Україні.	Реформування бухгалтерського обліку, зокрема гармонізація українського законодавства та стандартів міжнародного рівня, формування методичного та нормативного забезпечення та інші заходи щодо впровадження МСБО.
20	Стратегія застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні від 24.10.2007	Спрямована на вдосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів і законодавства Європейського Союзу.	Використання МСФЗ в обліку вітчизняних підприємств.

продовження табл. 1.6

1	2	3	4
21	Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства	Визначає механізм досягнення Україною відповідності третьому Копенгагенському та Мадридському критеріям	Визначає бухгалтерський облік компаній однією з пріоритетних сфер, у яких здійснюється адаптація законодавства

	України до законодавства ЄС» від 18.03.2004 року № 1629-IV	набуття членства в ЄС та адаптацію законодавства, утворення відповідних інституцій та інші додаткові заходи, необхідні для ефективного правотворення та правозастосування.	України до законодавства ЄС.
22	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 3332-VI від 12.05.2011 року	Установлює з 1 січня 2012 року обов'язковість застосування МСФЗ низкою вітчизняних суб'єктів господарювання.	Облік на суспільно значущих підприємствах.
23	Спільний лист Національного банку України (№ 12-208/1757-14830), Міністерства фінансів України (№ 31-08410-06-5/30523), Державної служби статистики України (№ 04/4-07/702) «Про застосування міжнародних стандартів» від 07.12.2011 року	Визначає суб'єктів господарювання, які обов'язково застосовують МСФЗ, особливості першого застосування МСФЗ, терміни й умови переходу на МСФЗ.	Правила застосування МСФЗ.
24	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: затверджено Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 № 433	Забезпечення політичного діалогу між сторонами, що сприяє розвитку тісних політичних відносин, а крім того сприяє розвитку торгівлі, інвестицій та гармонійних економічних відносин з метою прискорення сталого розвитку.	Був прийнятий для створення основи вигідного економічного, соціального, фінансового та інших видів співробітництва.

продовження табл. 1.6

1	2	3	4
25	Закон України «Про державну статистику» від 17.09.1992 року № 2614-XII	Регулює правові відносини в галузі державної статистики, визначає права і функції органів державної статистики, організаційні засади здійснення державної	Даний нормативний акт визначає поняття джерел статистичної інформації, надає характеристику статистичному обліку.

		статистичної діяльності з метою отримання всебічної та об'єктивної статистичної інформації щодо економічної, соціальної, демографічної та екологічної ситуації в Україні та її регіонах.	
26	Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: затверджено Наказом МФУ від 27.06.2013 № 635	Регулює створення документа про облікову політику та деталізує кожен показник документа.	Використовується для складання наказу про облікову політику, визначення мето диків обліку, переліку витрат.
27	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»: Наказ Мінфіну України від 26.04.2000 року № 91	Положення визначає методологічні засади формування в обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності. П(с)БО визначає умови первісної оцінки фінансових інвестицій, їх оцінку на дату балансу, облік спільної діяльності та розкриття інформації про фінансові інвестиції у примітках до звітності.	Для відображення в обліку та звітності інформації по обліку фінансових інвестицій.
28	Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495-VI	Визначає засади організації та здійснення митної справи в Україні, регулює економічні, організаційні, правові, кадрові та соціальні аспекти діяльності митної служби України .	Облік зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання.

продовження табл. 1.6

1	2	3	4
29	П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: Наказ Мінфіну України від 28.05.99 року	Представлено порядок внесення змін та виправлення помилок у фінансовій звітності. Положення призначено для розв'язання протиріч, що виникли в результаті виявлення	Для відображення інформації про помилки та виправлення.

	№ 137	неточностей у фінансових звітах, подано орієнтовний перелік подій, що виникли після дати балансу.	
30	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Мінфіну України № 559 від 30.11.2001 року	Визначає теоретичні засади формування в обліку інформації про фінансові інструменти та її розкриття у фінансовій звітності. Представлена класифікація фінансових інструментів, визнання та оцінка, хеджування.	Для обліку та звітності фінансових інструментів.
31	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: Наказ Міністерства фінансів України №181 від 28.07.2000 року	Наведений перелік вимог щодо відображення оренди в орендаря та орендодавця, умови продажу активу, переданого в оренду, його поліпшення.	Визначає методологічні засади формування в обліку інформації про орендні операції, зокрема основних засобів, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Згідно із третьою статтею Закону [1] метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Надати інформацію означає мати можливість користуватися нею, задовольнити цією інформацією певні потреби.

5 жовтня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до Закону [1] (щодо удосконалення деяких положень)». Документ набрав чинності 01 січня 2018 року.

Зміни викликані необхідністю приведення норм Закону [1] у відповідність із законодавством Європейського Союзу, зокрема із положеннями Директиви № 2013/34/ЄС.

Детальний її аналіз дозволить визначити найбільш оптимальні рішення щодо діяльності підприємств.

Починаючи з 01 січня 2018 року, бухгалтерський облік та фінансова звітність мають ґрунтуються на таких принципах:

- повне висвітлення;
- автономність;
- послідовність;
- безперервність нарахування;
- превалювання сутності над формою;
- єдиний грошовий вимірник;
- інших принципах, визначених міжнародними стандартами або національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;
- принцип обачності (застосовний до кінця поточного 2018 року).

Таксономія фінансової звітності, склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку. Законом встановлено вимогу складати фінансову звітність на підставі таксономії – тобто виходячи зі складу статей та показників фінансової звітності, які підлягають оприлюдненню.

Подання та оприлюднення фінансової звітності, регулюється в Україні такими нормативно-правовими актами, як:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок подання фінансової звітності»;
- Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України»;
- Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження порядку розкриття інформації про діяльність публічних акціонерних товариств на основі міжнародних стандартів фінансової звітності»;

– Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів».

Кількість нормативно-правових актів, що регулюють питання подання та оприлюднення фінансової звітності, досить велика, але в той же час донедавна існувала проблема щодо доступності даних фінансової звітності для користувачів.

Відповідно до прийнятого Закону «Про внесення змін до Закону України [1]» фінансова звітність підприємств не становить комерційної таємниці, не є конфіденційною інформацією та не належить до інформації з обмеженим доступом, крім випадків, передбачених законом. На фінансову звітність не розповсюджується заборона щодо поширення статистичної інформації. Підприємства зобов'язані надавати копії фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за запитом юридичних та фізичних осіб у порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації».

Підприємства, що становлять суспільний інтерес (крім великих підприємств, які не є емітентами цінних паперів), публічні акціонерні товариства, суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку та підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення, зобов'язані не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці (у повному обсязі) та в інший спосіб у випадках, визначених законодавством.

Великі підприємства, які не є емітентами цінних паперів, та середні підприємства зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці (у повному обсязі).

Інші фінансові установи, що належать до мікропідприємств та малих підприємств, зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність разом з аудиторським висновком на власній веб-сторінці (у повному обсязі).

Підприємства зобов'язані забезпечувати доступність фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності для ознайомлення юридичних та фізичних осіб за місцезнаходженням цих підприємств. Тобто великі та середні підприємства зобов'язані оприлюднювати звітність на своїх сайтах, тоді як звітність іншої компанії можна отримати будь-кому, просто звернувшись з письмовим запитом.

Підприємства можуть подавати уточнену фінансову звітність та уточнену консолідовану фінансову звітність на заміну раніше поданої фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за результатами проведення аудиторської перевірки, з метою виправлення самостійно виявлених помилок або з інших причин.

Подання та оприлюднення уточненої фінансової звітності та уточненої консолідованої фінансової звітності здійснюються у такому самому порядку, як і фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності, що уточнюються.

Крім нормативно-правової літератури, важливими інформаційними джерелами для аналізу виступає спеціальна література з обліку, аналізу та контролю за фінансовим станом підприємства. Найбільш вагомими, на нашу думку, напрацювання з даної теми систематизовані у Додатку Г.

Отже, як бачимо, тема сутності аналізу, контролю та аудиту фінансового стану є дуже поширеною темою для досліджень вітчизняними науковцями. Далі узагальнимо результати таких досліджень.

По-перше, велику увагу приділено саме поняттю «фінансового стану» та «аналізу фінансового стану». Дослідженням цього питання займалися Івченко Л. В., Федорченко О. Є., Безбородова Т. В., Денисенко М. П.,

Приходько Н. І., Семенов А. Г. та інші. В результаті дослідження названих наукових робіт можна зробити висновок про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансового стану та визначень фінансової стійкості, фінансового положення підприємства та відсутності їх закріплення на загальнодержавному рівні.

Багато уваги у роботах науковців присвячено вивченню комплексу методів, що доцільно використовувати для аналізу фінансового стану. Серед них можна виділити Проволоцьку О. М., що запропонувала методику аналізу фінансового стану промислових підприємств, Денисенко М. П. – для агросектору, Семенов А. Г. – для акціонерних товариств та інші.

Одним з найважливіших питань, що розглядається у спеціальній літературі, є шляхи покращення фінансового стану. Наприклад, такий ряд заходів запропонувала Аверіна Н. М.:

- 1) проведення реструктуризації активів підприємства;
- 2) проведення сукупності заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;
- 3) перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства.

Проте не всі науковці підтримуються її точку зору. Ладунка І. С., наприклад, притримується думки, що для підвищення фінансового стану необхідно сприяти збільшенню вхідних, але зменшенню вихідних грошових потоків, оптимізація структури дебіторської заборгованості та її рефінансування, а також збільшення виручки від реалізації шляхом підвищення торгової націнки або збільшення обсягів реалізації.

Проте важливим недоліком є відсутність у спеціальній літературі єдиного універсального набору методів, який підходив би для аналізу суб'єкта господарювання будь-якої галузі незалежно від виду його діяльності. Більшість досліджень у даній сфері є галузевими, а тому в результаті представляють розроблену методику аналізу фінансового стану лише для окремих підприємств.

Аналіз спеціальної літератури, крім названого раніше, свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансового стану та визначень фінансової стійкості, фінансового положення підприємства, а також про відсутність єдиної думки щодо групування та способу обчислення показників оцінки фінансового стану, про що було сказано раніше.

Безбородова Т. В. вважає, що одним з головних завдань у дослідженнях фінансового стану та його аналізу є адаптація закордонного досвіду фінансового аналізу до вітчизняних умов господарювання, а також забезпечення менеджменту підприємства реальною інформацією про його фінансовий стан для прийняття ефективних управлінських рішень. У свою чергу, Денисенко М. В. вважає необхідним розробляти та впроваджувати адекватні та підходящі сучасним умовам заходи покращення фінансового стану промислових підприємств України. Рудницька О. М. також притримується думки про важливість оптимізації структури активів підприємства для підвищення рівня фінансового стану.

У результаті різноманітних досліджень також було виявлено недоліки у питанні обліку фінансових ресурсів. Велике значення цієї теми розкрив Мельник О. М., який зауважив, що в системі обліку і аналізу фінансові ресурси не досліджуються комплексно, а лише як окремі елементи. Це ж стосується й аналізу фінансового стану – так як всі методики націлені на аналіз лише окремих його компонентів, а тому часто нехтують важливими аспектами в діяльності.

Наразі в час реформування сфери аудиту важливого значення набуває питання аудиту фінансового стану. Дану тему досліджували, наприклад, Шалімова Н. С., Невдаха Н. А., Василькова Т. В., Фещенко О. П., Москаль Н. В., Петрук О. М.

Дідик Д. Д. вважає, що серед проблем аудиту фінансового стану можна виділити нестабільність законодавчої бази, формальний підхід до здійснення аудиту фінансової звітності, використання шаблонних методів при здійсненні аудиту об'єкта перевірки, незрозумілість для керівництва підприємства

необхідності проведення аудиту, недостатній рівень розуміння аудитором діяльності підприємства. Інші науковці мають схожі переконання щодо даного питання.

Таким чином, темі обліку, аудиту та аналізу фінансового стану у нормативно-правовій та спеціальній літературі розкрита доволі широко, та зачіпає всі необхідні аспекти. Проте існують недосліджені питання, як наприклад, універсальне поняття фінансового стану та єдина методика його дослідження, закріплена на законодавчому рівні. Тому зараз є необхідність продовжувати дослідження у сфері аналізу фінансового стану, аби вирішити перераховані проблеми.

1.4. Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «АББ ЛТД»

Товариство з обмеженою відповідальністю «АББ ЛТД» – один із лідерів з продажу технологічного обладнання для енергетики та автоматизації. Технології АББ дозволяють енергетичним, промисловим і транспортним компаніям підвищувати свою продуктивність, знижуючи при цьому негативний вплив на довкілля. В Україні компанія розпочала роботу в 1992 році. Сьогодні в офісах АББ у Києві, Запоріжжі та Львові працюють більше ніж 100 співробітників.

ТОВ «АББ ЛТД» в місті Києві є юридичною особою з моменту його державної реєстрації, має самостійний баланс, поточний та валютний рахунки в установі банку, печатку, штамп, фірмовий бланк.

Предметом діяльності підприємства є:

- торговельна діяльність (в тому числі оптова, дрібнооптова, комісійна та консигнаційна торгівля);
- оптова енергетичним обладнанням;
- оптова промисловим і транспортним обладнанням;
- торгово-закупівельна та торгово-посередницька діяльність;

- здійснення посередницьких, комерційних, дилерських та дистрибуторських послуг виробничого та невиробничого характеру;
- створення мережі підприємств торгівлі;
- інші види діяльності, не заборонені діючим законодавством України.

Підприємство забезпечує самоокупність, фінансування витрат господарської діяльності, матеріальне заохочення, соціальний розвиток колективу. Підприємство діє на основі затвердженого статуту, самостійно визначає напрямки своєї господарської діяльності, має право володіння і розпорядження одержаним доходом.

Підприємство ТОВ «АББ ЛТД» здійснює оперативний і бухгалтерський облік результатів своєї роботи, веде статистичну звітність.

Бухгалтерія ТОВ «АББ ЛТД» є самостійним структурним підрозділом і знаходиться у безпосередній підпорядкованості у директора, а всі питання з організації обліку і складання звітності вирішуються з головним бухгалтером. Організаційна структура підприємства наведена на рис. 1.3.

До переваг лінійно-функціональної організаційної структури управління належать: швидка реалізація управлінських рішень; висока спеціалізація, що призводить до підвищення ефективності роботи функціональних служб; можливості маневрування ресурсами.

Недоліками такої структури управління є: незручність у випадках частого оновлення номенклатури продукції; уповільнення процесу підготовки та прийняття рішення; відсутність необхідної злагожденості в роботі функціональних підрозділів підприємства.

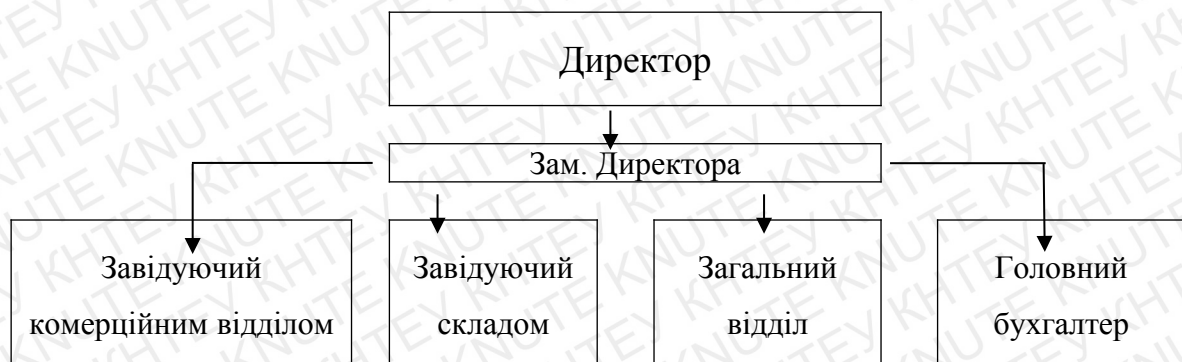

Рис. 1.3. Організаційна структура підприємства ТОВ «АББ ЛТД»

ТОВ «АББ ЛТД» притаманна лінійно-функціональна організаційна структура управління, яка базується на розподілі повноважень та відповідальності за функціями управління, а також на прийнятті рішень по вертикалі. Управління на підприємстві організовується за лінійною схемою, функціональні ж підрозділи апарату управління лише допомагають лінійним керівникам вирішувати поставлені завдання. Лінійні керівники не є підлеглими керівникам функціональних підрозділів апарату управління

Бухгалтерія ТОВ «АББ ЛТД» на чолі з головним бухгалтером (рис. 1.4), здійснює облік фінансово-господарської діяльності підприємства і контроль за економним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, забезпечує раціональну організацію обліку і звітності на підприємстві і в його підрозділах на основі максимальної механізації обліково-розрахункових робіт. Існуюча на підприємстві організаційно-управлінська структура формально відповідає документально визначеній меті – отримання прибутку. Вона дозволяє ефективно розвивати бізнес, оскільки розроблені організаційні документи, які представляють комплекс взаємозв'язаних документів, що регламентують структуру, задачі і функції компанії, організацію її роботи, права, обов'язки і відповідальність керівників, ІТР та робітників.

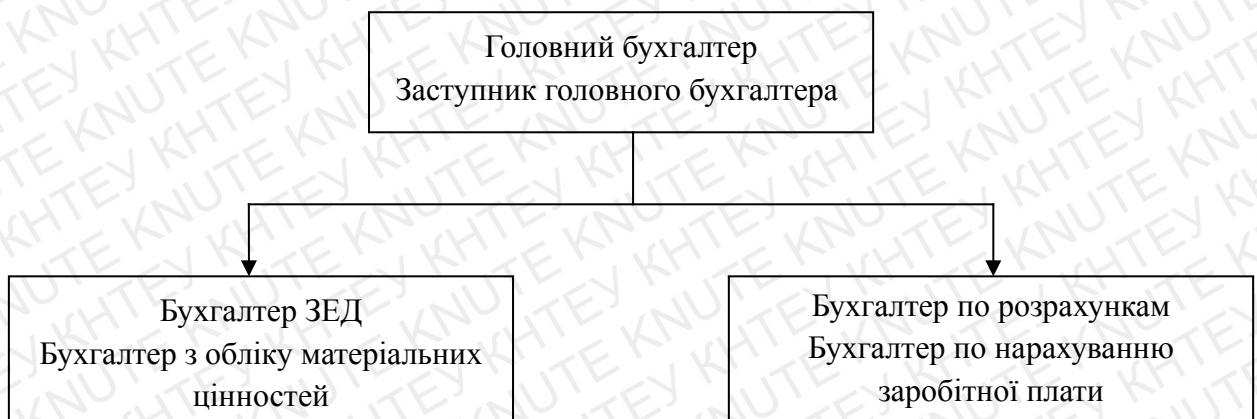

Рис. 1.4. Структура бухгалтерії ТОВ «АББ ЛТД»

Фінансова звітність за 2013-2017 роки ТОВ «АББ ЛТД» наведена в Додатку А. Динаміка складу і структури активів та пасивів ТОВ «АББ ЛТД» за 2013-2017 роки наведено в табл. 1.7.

На ТОВ «АББ ЛТД» загальна вартість майна в 2017 році порівняно з 2013 роком зросла на 59542 тис. грн. Таке зростання відбулося за рахунок збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на 16,84% (79581 тис. грн) та обсягу основних засобів на 0,32% (5193 тис. грн).

Разом з тим, в 2017 році в порівнянні з 2013 роком на ТОВ «АББ ЛТД» відбулося зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 16234 тис. грн. (8,45%), що означає здійснення господарської діяльності та погашення покупцями заборгованість.

В структурі пасивів ТОВ «АББ ЛТД» статутний капітал залишався без змін усі роки – 87065 тис. грн. Нерозподілений прибуток в 2017 році збільшився на 22425 тис. грн. в порівнянні з 2013 роком. Разом з тим, в 2017 році відбулося зменшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та поточних зобов'язань за розрахунками на 9666 тис. грн. та 6938 тис. грн.

Для аналізу фінансових результатів діяльності ТОВ «АББ ЛТД» використаємо абсолютні показники чистого прибутку, валового прибутку, собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт і послуг та інші показники, що подані у табл. 1.8.

Таблиця 1.7

Структура балансу ТОВ «АББ ЛТД» за 2013–2017 роки

Показники	2013 рік		2014 рік		2015 рік		2016 рік		2017 рік	
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Активи</i>										
1. Основні засоби	20124	6,82	23613	7,25	19214	5,14	15128	4,49	25317	7,14
2. Довгострокові фінансові інвестиції	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Запаси	60014	20,33	52184	16,02	41293	11,05	56397	16,74	50038	14,10
4. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	68091	23,06	51754	15,89	75685	20,26	42327	12,56	51857	14,62
5. Дебіторська заборгованість за розрахунками	17893	6,06	29663	9,11	26737	7,16	26463	7,85	21364	6,02
6. Грошові кошти та їх еквіваленти	98319	33,30	134903	41,41	183192	49,04	177488	52,68	177900	50,14
Разом	295248	100,00	325746	100,00	373579	100,00	336946	100,00	354790	100,00
<i>Зобов'язання та власний капітал</i>										
1. Статутний капітал	87065	29,49	87065	26,73	87065	23,31	87065	25,84	87065	24,54
2. Нерозподілений прибуток	41098	13,92	43616	13,39	72237	19,34	72237	21,44	63523	17,90
3. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	10336	3,50	2468	0,76	1763	0,47	1011	0,30	670	0,19
4. Поточні зобов'язання за розрахунками	72481	24,55	90266	27,71	44119	11,81	72326	21,47	65543	18,47
Разом	295248	100,00	325746	100,00	373579	100,00	336946	100,00	354790	100,00

Динаміка зміни фінансових показників ТОВ «АББ ЛТД», %

<i>Показник</i>	<i>2014 до 2013</i>	<i>2015 до 2014</i>	<i>2016 до 2015</i>	<i>2017 до 2016</i>	<i>2017 до 2013</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Виручка від реалізації	-16,75	-35,95	42,28	4,74	-20,36
Собівартість реалізованої продукції	-24,52	-36,92	48,27	9,34	-22,80
Валовий прибуток (збиток)	11,70	-33,55	28,19	-6,90	-11,41
Фінансовий результат від операційної діяльності	-8,06	-3,70	-48,35	-24,35	-65,41
Фінансовий результат до оподаткування	-19,44	17,97	-85,69	282,87	-58,28
Чистий дохід	-24,07	4,01	-98,05	3175,58	-49,66

Проаналізувавши основні показники господарської діяльності бачимо, що в 2017 році порівняно з 2015 дохід від реалізації збільшився на 200 076 тис. грн або на 49,36%. При цьому валовий прибуток збільшився на 19,35%, що склало 23 413 тис. грн, проте й збільшилась собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 62,13%, тобто на 176 663 тис. грн.

В 2017 році в порівнянні з 2015 зменшилась сума чистого прибутку на 10 376 тис. грн (36,25%). Це означає, що підприємство починає працювати менш ефективно.

Обігові кошти у сфері обігу виконують функцію платежів за ресурси і витрати, пов'язані з реалізацією готової продукції, розрахунками з постачальниками сировини і матеріалів, виплатами заробітної плати та ін.

Більшість результативних показників фінансово-господарської діяльності досліджуваного суб'єкта господарювання мають тенденцію до падіння протягом 2013-2017 років, що свідчить про скорочення її ефективності.

Відтак, у 2014-2015 роках виручка від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг зменшилася на 16,75% та 35,95% (або 127 333 тис. грн та 227 502 тис. грн відповідно), що вказує на зменшення обсягів торгівельної діяльності підприємства. При цьому зменшується й собівартість реалізованої продукції на 24,52% та 36,92%. Фінансовий результат від операційної діяльності також у двох періодах падає, проте чистий дохід в результаті у 2015 році збільшується.

У 2016 році спостерігаються позитивні тенденції щодо виручки від

реалізації, собівартості реалізованої продукції та валового прибутку, проте фінансовий результат зменшується суттєво на 98%. У 2017 році ситуація дещо покращується. Фінансовий результат до оподаткування збільшується на 283%, а чистий дохід – на 3176%, що є дуже позитивним для цього періоду.

Загалом, фінансові показники діяльності не мають стабільної і чіткої тенденції до збільшення, тобто ефективність діяльності підприємства коливається залежно від періоду.

Отже, господарська діяльність ТОВ «АББ ЛТД» дуже не стабільна, а аналіз фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі види діяльності підприємства. Це все зумовлює більш детальний аналіз коефіцієнтів, що дасть можливість розробити фінансову стратегію підприємства.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АББ ЛТД»

2.1. Система бухгалтерського обліку як інформаційна база аналізу фінансового стану підприємства

В сучасних умовах фінансовий стан стає об'єктом управління, мета якого полягає у виявленні слабких місць у функціонуванні підприємства та підвищенню ефективності його функціонування в цілому. На оцінку фінансового стану підприємства найбільше впливають:

- нормативно-правове регулювання, яке передбачає визначення правового поля функціонування підприємства, вимоги до формування статутного капіталу, дотримання норм ліквідності тощо (питання розглянуто в 1 розділі);
- організація системи обліку, що є основою для створення інформаційної бази оцінювання його фінансового стану.

Місце, яке займає облік у процесі управління підприємством ТОВ «АББ ЛТД», зображено на рис. 2.1.

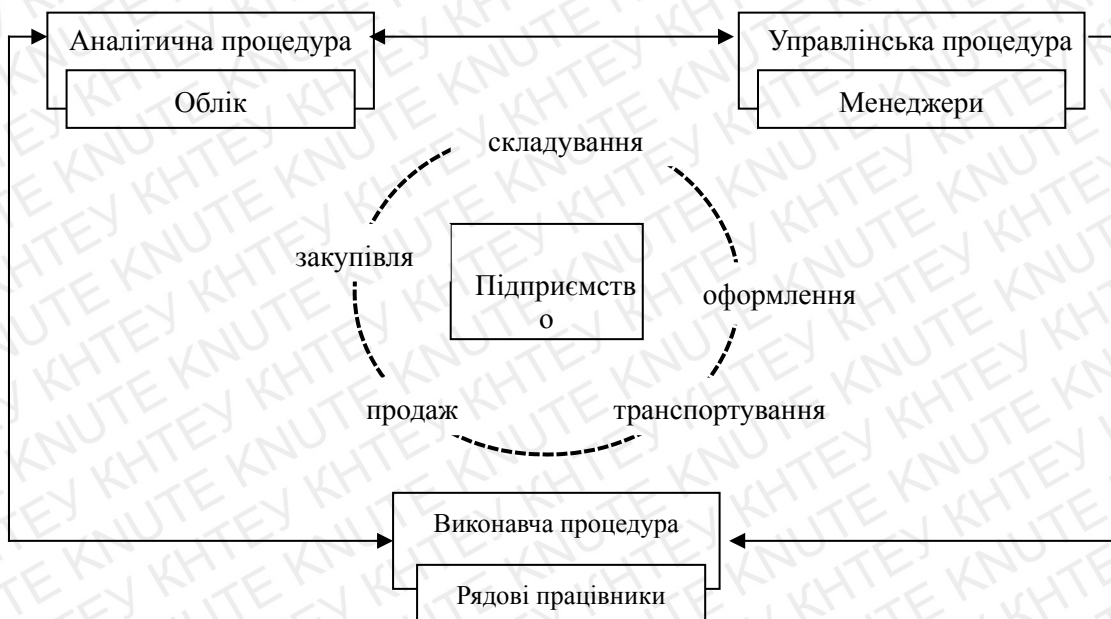

Рис. 2.1. Циклічність господарсько-фінансової діяльності підприємства ТОВ «АББ ЛТД»

Для аналізу та оцінки фінансового стану використовується широкий спектр документів, але найбільш поширеними є:

- 1) фінансова звітність (форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати», форма №3 «Звіт про рух грошових коштів», форма №4 «Звіт про власний капітал» та форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»)
- 2) дані статистичної звітності (необхідні, наприклад, для розрахунку галузевих показників з метою порівняння їх з показниками підприємства);
- 3) дані оперативного обліку (документи управлінського обліку);
- 4) поза облікові документи (протоколи чергових або позачергових зборів, аудиторські висновки, звіти про проведені перевірки фіскальними органами України);
- 5) нормативно правові документи та галузеві довідники;
- 6) інші.

Способи організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, з урахуванням конкретних умов його діяльності визначає облікова політика. Відповідно до норм Закону [1], термін «облікова політика» означає сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Облікова політика підприємства ТОВ «АББ ЛТД» визначається керівником та головним бухгалтером, а основні її положення закріплюються відповідним наказом з розкриттям в окремих розділах методичних принципів побудови бухгалтерського обліку, техніки його ведення та складання фінансової, податкової і статистичної звітності, організації роботи бухгалтерської служби.

Основними нормативними документами, що визначають особливості ведення бухгалтерського обліку товарів на підприємстві ТОВ «АББ ЛТД» є: Закон [1]; НП(с)БО 1 [14]; П(с)БО 9 «Запаси»; Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 635.

Враховуючи особливості функціонування підприємства ТОВ «АББ ЛТД» первинну інформацію, документи та реєстри, призначені для використання бухгалтерами, згрупували за такими напрямками:

- документи, що свідчать про здійснення певного господарського факту, та мають юридичну силу, які використовуються в системі фінансового обліку (рахунки, накладні, акти, виписки банку, видаткові та прибуткові касові ордери тощо);
- комбіновані та зведені документи й реєстри, які могли вже використовуватися на підприємстві для потреб фінансового обліку або ж спеціально створені бюджети, фінансові звіти, звіти матеріально відповідальних осіб, журнали реєстрації, облікові картки тощо;
- спеціально створені для потреб управління звіти та запити менеджерів (звіти про виконання планових показників, звіти про виконання бюджету, звіти про проведену діяльність, звіти про неможливість досягнення певних результатів, запити до працівників; тощо).

За результатами дослідження, серед елементів технічної складової облікової політики ТОВ «АББ ЛТД» з товарами слід виокремлювати такі:

- затвердження внутрішніх форм проміжних та узагальнюючих первинних документів з обліку результатів продажу товарів з використанням різних способів їх реалізації;
- визначення відповідальних осіб за складання проміжних та узагальнюючих первинних документів, розроблених для систематизації інформації про результати продажу товарів при використанні прямих та непрямих способів їх реалізації;
- розробка форм внутрішньої звітності операцій з товарами з урахуванням запитів системи управління;
- затвердження графіку документообігу розроблених внутрішніх первинних документів з обліку результатів продажу товарів з урахуванням різних способів їх реалізації;
- встановлення періодичності подання форм внутрішньої звітності;

– затвердження робочого плану рахунків з ієрархічною побудовою системи аналітичних рахунків з обліку операцій з товарами, тарою та знижок наданих покупцям.

Згідно до П(С)БО 9 «Запаси» та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів «товари – це матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу». Визначення поняття «товар» як частини запасів у матеріальній формі представлено також у Плані рахунків бухгалтерського обліку (рис. 2.2).

В обліковому розумінні «товари» – це активи в матеріальній та нематеріальній формах з достовірно оціненою вартістю, які утримуються підприємством з метою подальшого продажу чи обміну для задоволення потреб споживачів, ключовим при визначенні змісту товарів є формування їх вартості, яку можливо достовірно визначити та оцінити.

Рис. 2.2. Зміст поняття «товари» відповідно до П(с)БО 9 «Запаси» та Плану рахунків бухгалтерського обліку

З метою систематизації інформації про операції з товарами на ТОВ «АББ ЛТД» для потреб аналізу, контролю та прийняття управлінських рішень

виокремлені наступні аналітичні рахунки першого та другого рівня до субрахунку 281 «Товари на складі» (табл. 2.1).

Наведені удосконалення аналітичного обліку товарів на ТОВ «АББ ЛТД» дозволяють зацікавленим користувачам фінансової звітності отримувати деталізовану інформацію про наявність та реалізацію запропонованих видів товарів, яка, у свою чергу, може бути зіставлена з основними фінансовими показниками діяльності підприємства.

Використання субрахунку та аналітичних рахунків дозволяє оцінити необхідність залучення коштів на придбання тих чи інших видів товарів, виявити випадки невиправданих витрат та надлишкових втрат понесених підприємством при придбанні або реалізації тих чи інших видів товарів.

Таблиця 2.1

Аналітичні рахунки до субрахунку 281 «Товари на складі» з обліку товарів на підприємстві ТОВ «АББ ЛТД»

Аналітичні рахунки першого порядку		Аналітичні рахунки другого порядку		Характеристика рахунків за призначенням та структурою
Шифр	Назва	Шифр	Назва	
281.1	«Товари транзитні»	281.1.1	«Товари транзитні з участю у розрахунках»	Якщо умовами договору поставки між продавцем та оптовим підприємством-посередником передбачено перехід права власності на товар в період його транзиту між продавцем та покупцем.
281.2	«Товари біржові»	281.2.1	«Товари біржові в матеріальній формі»	Використовується для накопичення інформації про вартість товарів придбаних або призначених для продажу на товарній біржі.
		281.2.2	«Товари біржові в нематеріальній формі»	
281.3	«Товари аукціонні»	281.3.1	«Товари аукціонні в матеріальній формі»	Призначений для накопичення інформації щодо вартості товарів в матеріальній та нематеріальній формах, які придбані або призначені для продажу на
		281.3.2	«Товари аукціонні в нематеріальній	

			формі»	аукціоні.
--	--	--	--------	-----------

Як свідчить практика ТОВ «АББ ЛТД», використання аналітичного обліку товарів на підприємстві дозволяє зацікавленим користувачам отримувати деталізовану інформацію про наявність та реалізацію запропонованих видів товарів, яка, у свою чергу, може бути зіставлена з основними фінансовими показниками діяльності підприємства.

Використання запропонованого субрахунку та аналітичних рахунків дозволить оцінити необхідність залучення коштів на придбання тих чи інших видів товарів, виявити випадки невиправданих витрат та надлишкових втрат понесених підприємством оптової торгівлі при придбанні або реалізації вищенаведених видів товарів.

Підприємство ТОВ «АББ ЛТД» активно використовує транзитну торгівлю, що сприяє оптимізації витрат, зменшенню транспортних, витрат на навантажувально-розвантажувальні роботи, скорочуються терміни доставки товарів кінцевому споживачу. ТОВ «АББ ЛТД» виступає лише як посередник при укладанні договорів поставки або договорів купівлі-продажу між покупцем та постачальником і здійснює контроль за виконанням та дотриманням укладених між продавцем та покупцем договорами.

Транспортні витрати при використанні способу транзитної реалізації товарів без участі у розрахунках та оплата вартості товарів без участі у розрахунках здійснюється безпосередньо одержувачем товарів. Власність на товар до ТОВ «АББ ЛТД» при цьому не переходить.

Перехід права власності на товар до ТОВ «АББ ЛТД» визначається умовами договору поставки або нормами чинного законодавства за схемою наведеною на рис. 2.3.

Варто відмітити, що використання рахунку бухгалтерського обліку 28 «Товари» у процесі відображення операцій з реалізації транзитних товарів на ТОВ «АББ ЛТД» можливе, якщо умовами договору поставки між продавцем та підприємством-посередником передбачено перехід права власності на товар в період його транзиту між продавцем та покупцем. У випадку, якщо умовами

договору перехід права власності до оптового підприємства-посередника не переходить використовується позабалансовий субрахунок бухгалтерського обліку 026 «Транзитна реалізація товарів» на якому відображається вартість продажу товарів, що відвантажені кінцевому споживачу у розрізі асортименту товарів та контрагентів. Використання даного позабалансового субрахунку надає можливість покращити інформаційне забезпечення для здійснення контролю руху товарів проданих транзитом, виявити випадки невиконання умов договору поставки в частині доставки товарів до кінцевого споживача.

*Рис. 2.3. Вплив транзитної торгівлі на бухгалтерський облік підприємства
ТОВ «АББ ЛТД» операцій з продажу товарів*

Так як ТОВ «АББ ЛТД», при здійсненні транзитної реалізації товарів з участю в розрахунках, укладає договори як з постачальником, так і з кінцевим споживачем, момент переходу права власності на товар закріплюється в договорах поставки. Так, укладаючи договір поставки з постачальником на транзитну реалізацію товару фактично товар не надходить на склад ТОВ «АББ ЛТД», але оплата за товар здійснюється даним підприємством. Оскільки у

процесі реалізації транзитних товарів у ТОВ «АББ ЛТД» виникають непрямі витрати пов'язані з укладанням договорів поставки та виконанням їх умов, такі витрати на підприємстві відображають на відповідних аналітичних рахунках відкритих до рахунку 93 «Витрати на збут». Аналітичні рахунки бухгалтерського обліку для відображення інформації про витрати понесені при реалізації транзитних товарів на ТОВ «АББ ЛТД» наведеною на рис. 2.4.

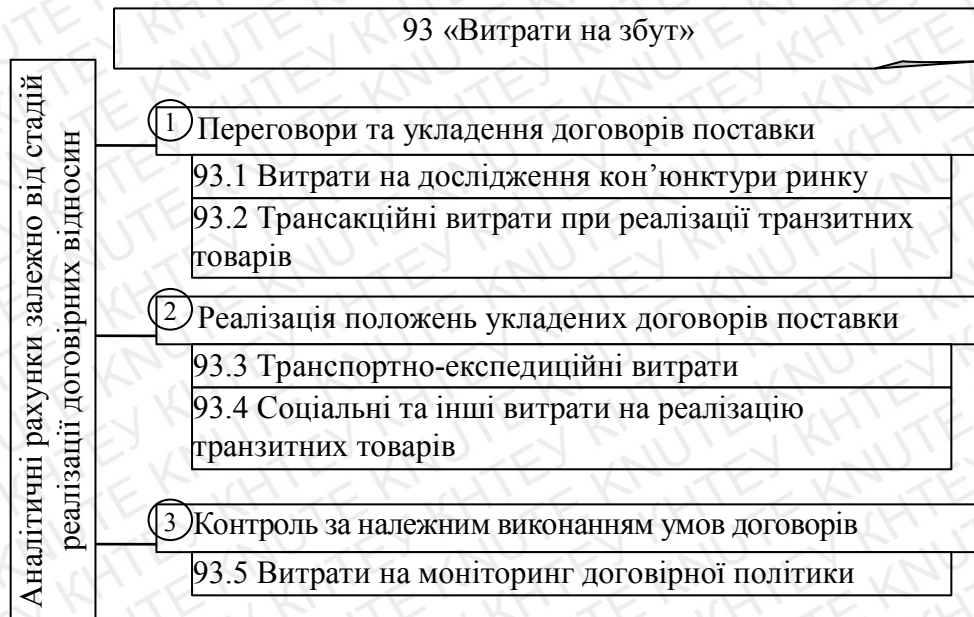

Рис. 2.4. Аналітичні рахунки обліку витрат на збут залежно від стадії реалізації договірних відносин при реалізації транзитних товарів

У процесі транзитної реалізації товарів без участі в розрахунках доходом підприємства ТОВ «АББ ЛТД» є сума винагороди передбачена умовами договору, яка сплачується постачальником та/або покупцем. При цьому суму винагороди на ТОВ «АББ ЛТД» відображають на рахунку 703.1 «Дохід від наданих послуг з організації транзитного товарообороту».

Але крім отриманих доходів у процесі здійснення транзитної торгівлі без участі в розрахунках підприємство несе відповідні витрати на дослідження кон'юнктури ринку, трансакційні витрати тощо. Дані витрати доцільно відображати на рахунку бухгалтерського обліку 93 «Витрати на збут» з урахуванням запропонованих аналітичних рахунків бухгалтерського обліку.

Облік доходів та витрат, що виникають у процесі реалізації товарів транзитом забезпечуються на ТОВ «АББ ЛТД» відповідним документальним

оформленням (первинні документи, накопичувальні відомості аналітичного обліку), представленим у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Форми первинних та зведених документів, призначених для обліку операцій з реалізації транзитних товарів ТОВ «АББ ЛТД»

<i>Назва первинного або зведеного документу</i>	<i>Характеристика</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
Відомість аналітичного обліку отриманих доходів та понесених витрат при реалізації транзитних товарів з участю у розрахунках	Містить інформацію про суми отриманих доходів від продажу транзитних товарів з участю у розрахунках, а також систематизований перелік витрат понесених при продажу кожного окремого виду товару.
Відомість аналітичного обліку витрат понесених при реалізації транзитних товарів без участі у розрахунках	Відображається інформація про суми отриманих доходів від продажу транзитних товарів, а також систематизований перелік витрат понесених при продажу кожного окремого виду товару.

Використання даних документів у практичній діяльності ТОВ «АББ ЛТД» сприяє формуванню інформаційного блоку для проведення аналізу ефективності реалізації товарів за допомогою непрямих способі торгівлі. Інформація про залишки по субрахунку 281 «Товари на складі» відображаються в рядку 1100 «Запаси» форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», а про суми витрат обігу та доходів отриманих від продажу товарів за різними каналами збуту в рядках 2000 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», 2150 «Витрати на збут» форми 2 «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)». А балансову (облікову) вартість транзитних, придбаних підприємством для наступного продажу; методи оцінки транзитних товарів в матеріальній та нематеріальній формах; вартість транзитних товарів придбаних без участі у розрахунках; сума транспортно-заготівельних витрат, які за розподілом належать до залишку транзитних товарів слід відобразити в примітках до річної фінансової звітності.

Вважаємо, що аналітичні рахунки обліку ТОВ «АББ ЛТД» для відображення витрат та доходів у процесі використанні непрямих способів реалізації товарів в оптовій торгівлі сприятиме отриманню аналітичних даних

придатних для прийняття ефективних управлінських рішень щодо доцільності використання тих чи інших способів реалізації товарів.

Організацію етапів складання і подання фінансової звітності ілюструє рис. 2.5. Цей етап реалізується при завершенні звітного періоду та після проведення річної інвентаризації.

Рис. 2.5. Організація складання і подання фінансової звітності

Варто відмітити, що із фінансової звітності не завжди можна отримати інформацію про репутаційні ризики компанії, тому для повної характеристики фінансового стану підприємства зростає роль її не фінансової звітності, яка хоч і є необов'язковою, однак підприємство зацікавлене у додатковій аргументації щодо свого фінансового стану. Тому важливою особливістю управління фінансовим станом підприємства слід вважати ступінь розкриття інформації про її діяльність, включаючи нефінансову інформацію. Серед нефінансових показників, які характеризують фінансові очікування розвитку підприємства можна віднести появу сильних конкурентів. втрату важливих постачальників чи споживачів, тощо. Відповідно до вимог МСФЗ та МСА така інформація має

розкриватися додатково у фінансовій звітності підприємства, однак така вимога відсутня у національних П(С)БО.

Отже, при організації управлінського обліку необхідно чітко визначити об'єкти обліку, визначити головний центр консолідації управлінського обліку, на який буде покладена місія розробки та реалізації облікової політики, що регламентує правила ведення управлінського обліку та визначити центри відповідальності. Великі центри, у свою чергу, можуть бути поділені на дрібніші центри відповідальності. Реалізація облікової політики в частині управлінського обліку фактично веде до створення системи моніторингу, що дозволяє контролювати доходи і витрати підприємства, виявляти слабкі ланки, здійснювати комплексне оцінювання фінансової стійкості.

2.2. Оцінка стану внутрішнього контролю підприємства

Внутрішній контроль є одним із інструментів управління підприємством, як правило за вказівкою керівника проводиться контроль всієї підприємницької діяльності суб'єкта господарювання. Саме тому організація системи внутрішнього контролю на підприємствах оптової торгівлі є важливим заходом у забезпеченні його ефективності функціонування.

Внутрішній контроль є одним із найвагоміших чинників системи управління підприємством, адже він забезпечує ефективне виконання функцій персоналу та прогнозування діяльності підприємства як у найближчій, так і у віддаленій перспективі.

Під поняттям «внутрішній контроль» згідно з МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища», слід розуміти «процес, розроблений, запроваджений і підтримуваний тими, кого наділено найвищими повноваженнями, управлінським персоналом, а також іншими працівниками, для забезпечення обґрунтованої впевненості в досягненні цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансової звітності, ефективності та результативності

діяльності, а також дотриманні застосованих законів та нормативних актів» [61, с. 282].

Основою для побудови ефективних моделей внутрішнього контролю та забезпечують розвиток організаційних форм внутрішнього контролю є певні принципи їх організації (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Основні принципи організації внутрішнього контролю на підприємствах торгівлі

<i>№ з/п</i>	<i>Принцип</i>	<i>Характеристика</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1	Законності	Дотримання нормативно-правових актів України суб'єктами внутрішнього контролю та особами, що уповноважені здійснювати контрольні функції.
2	Об'єктивності	Формування підконтрольних об'єктів та підходи до здійснення контролю за їх станом і діяльністю повинні бути єдиними, об'єктивними та неупередженими.
3	Розподіл повноважень	Розподіл обов'язків та повноважень, розмежування функцій ініціювання та виконання внутрішнього контролю між суб'єктами.
4	Комплексності	Охоплення процедурами контролю усіх сфер діяльності підприємства та використання єдиного методологічного забезпечення контролю.
5	Превентивності	Внутрішній контроль повинен забезпечити попередження виникнення порушень, виявлення порушень та визначення їх наслідків, вивчення причин та умов, що призвели до порушень.
6	Безперервності	Внутрішній контроль повинен здійснюватись на безперервній основі під наглядом і за відповідальності керівництва компанії.
7	Ефективності	Ефект від впровадження тих чи інших заходів контролю повинен перевищувати затрати на таке впровадження.

Дані принципи організації системи внутрішнього контролю на підприємстві торгівлі, на наш погляд, є базисом для побудови оптимальних моделей внутрішнього контролю та забезпечує розвиток організаційних форм внутрішнього контролю.

Найбільш важливими об'єктами внутрішнього контролю на підприємстві торгівлі є господарські процеси з товарами, які відбуваються на стадіях кругообороту і відносини, що при цьому виникають та розглядаються з точки зору їх законності, економічної ефективності, достовірності та доцільності.

Предметом внутрішнього контролю на підприємствах оптової торгівлі є операції з товарами та факти господарського життя, пов'язані з фізичним та вартісним рухом товарів.

Суб'єкти здійснення внутрішнього контролю використовують прийоми документального та фактичного контролю (формальна, арифметична, логічна, нормативно-правова, взаємна, хронологічна перевірки, контрольне порівняння, розрахунково-аналітичні прийоми тощо).

Процедури внутрішнього контролю передбачають:

- перевірку дотримання норм документообігу підприємства, створення передумов для дотримання суцільної нумерації документів, їх реєстрації, обробки та зберігання;
- проведення раптової та планової інвентаризації товарів з метою забезпечення їх збереженості та зниження втрат підприємства;
- постійне здійснення контролю за рівнем виконання повноважень та обов'язків підлеглих співробітників, на яких покладено виконання контрольних функцій.

На ТОВ «АББ ЛТД» до суб'єктів організації внутрішнього контролю належать керівник, власник підприємства та уповноважені ним особи. До повноважень даних суб'єктів належить організація системи внутрішнього контролю в цілому на підприємстві, формування належного забезпечення її функціонування.

Суб'єктами здійснення внутрішнього контролю операцій з товарами на підприємстві є відділ внутрішнього контролю, бухгалтерська служба, відділ технічного контролю, інвентаризаційна комісія, відділ постачання товарів, відділ маркетингу та збуту, відділ логістики та контролю якості товарів. Основними контрольними функціями зазначених суб'єктів є перевірка відповідності цілям підприємницької діяльності здійснення господарських операцій з товарами, контроль за їх станом та рухом на підприємстві.

Суб'єктами моніторингу та оцінки ефективності внутрішнього контролю на ТОВ «АББ ЛТД» є інвентаризаційна комісія та наглядова рада товариства. Основними контрольними функціями даних суб'єктів є:

- відповідність елементів системи внутрішнього контролю вимогам нормативних документів;
- проведення інвентаризації на підприємстві;
- розробка заходів щодо подальшого удосконалення системи внутрішнього контролю операцій з товарами.

Співвідношення між контрольними функціями посадових осіб та підрозділів внутрішнього контролю, чітке впорядкування процедур контролю залежить від форми організації внутрішнього контролю на підприємстві оптової торгівлі. На сьогодні виокремлюють централізовану та децентралізовану форми організації внутрішнього контролю.

Метою організації системи внутрішнього контролю операцій з надходження та руху товарів на ТОВ «АББ ЛТД» є забезпечення упорядкованості та ефективності здійснення контрольних дій в частині перевірки, своєчасності та достовірності облікового відображення операцій з товарами для уникнення порушень, відхилень та ризиків при їх здійсненні.

Варто виділити три етапи внутрішнього контролю на ТОВ «АББ ЛТД».

Попередній контроль:

- укладення договорів купівлі-продажу товарів;
- проведення переговорів з постачальниками та покупцями товарів;
- визначення відповідності укладених договорів на постачання та реалізацію товарів нормам чинного законодавства;
- оцінка наявності в достатній кількості ресурсів на підприємстві для виконання умов договорів купівлі-продажу товарів;
- перевірка формування чіткої структури витрат обігу та порядку їх облікового відображення за центрами відповідальності;
- встановлення рівня організації складського господарства, відповідності збереження товарів за місцями зберігання та на всіх стадіях їх руху.

Поточний контроль:

- придбання товарів у постачальника та складське зберігання та використання товарів;

- перевірка повноти оприбуткування товарів, відображення даних операцій на рахунках бухгалтерського обліку;
- спостереження за достовірністю відображення в обліку операцій з надання постійних знижок, переоцінки вартості товарів;
- встановлення законності списання товарів при їх продажу або втратах;
- визначення своєчасності пред'явлення претензій за якістю та кількістю товарів.

Наступний контроль:

- узагальнення та оформлення результатів внутрішнього контролю;
- перевірка повноти та достовірності інформації щодо товарів, яка наведена у звітності підприємства;
- перевірка виконання функціональних обов'язків підрозділами внутрішнього контролю та посадових осіб, які задіяні в операціях з придбання та руху товарів;
- виявлення відхилень доходів та витрат від запланованих в операційному бюджеті;
- розробка пропозицій з удосконалення внутрішнього контролю;
- розробка пропозицій з усунення недоліків функціонування системи внутрішнього контролю на підприємстві оптової торгівлі.

Процедури внутрішнього контролю на ТОВ «АББ ЛТД» передбачають:

- перевірку дотримання норм документообігу підприємства, створення передумов для дотримання суцільної нумерації документів, їх реєстрації, обробки та зберігання;
- проведення раптової та планової інвентаризації товарів з метою забезпечення їх збереженості та зниження втрат підприємства;
- постійне здійснення контролю за рівнем виконання повноважень та обов'язків підлеглих співробітників, на яких покладено виконання контрольних функцій.

Важливою складовою методичного забезпечення організації внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ «АББ ЛТД» є методи

внутрішнього контролю, що використовуються у процесі перевірки операцій з товарами а саме, досліджуване підприємство здійснює внутрішній контроль використовує прийоми документального та фактичного контролю (формальна, арифметична, логічна, нормативно-правова, взаємна, хронологічна перевірки, контрольне порівняння, розрахунково-аналітичні прийоми тощо).

За умов кризового розвитку економіки та пошуку дієвих механізмів збереження майна, дотримання нормативно-правових актів в процесі організації системи обліку, своєчасного виявлення помилок в обліку та звітності, забезпечення співставлення фактичної наявності ресурсів підприємства, господарських процесів та результатів з даними бухгалтерського обліку, достовірності показників фінансової звітності підприємства, важливим інструментом є інвентаризація.

Процес організації та проведення інвентаризації, в тому числі й на підприємствах торгівлі, визначається нормами нормативних документів (додаток Г).

Основною метою суб'єктів проведення інвентаризації на складах підприємства ТОВ «АББ ЛТД» є перевірка фактичної наявності та стану збереження товарів, товарів в дорозі, тари на момент проведення інвентаризації, виявлення відхилень від нормативних та планових показників та їх відповідність даним бухгалтерського обліку. На ТОВ «АББ ЛТД» інвентаризації поводиться: щокварталу та в кінці року.

Основні етапи проведення інвентаризації товарів та тари на підприємстві ТОВ «АББ ЛТД» наведені на рис. 2.6.

На підготовчому етапі інвентаризації директором ТОВ «АББ ЛТД» формується та затверджується інвентаризаційна комісія з представників апарату управління підприємства, бухгалтерської служби, працівників підприємства, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік.

Підготовка до проведення інвентаризації здійснюються у відповідності до наказу керівника підприємства. Зокрема, бухгалтерська служба закінчує перевірку та обробку документів щодо руху товарів, визначає залишки на дату проведення інвентаризації за кожним найменуванням товару. На складах та

місцях зберігання товари повинні бути складені за назвою, сортом, розмірами, цінами або іншими ознаками залежно від обраного на підприємстві оптової торгівлі способу зберігання. На кожен вид товару заздалегідь складається ярлик із занесенням відомостей про кількість, масу товару, одиницю виміру тощо.

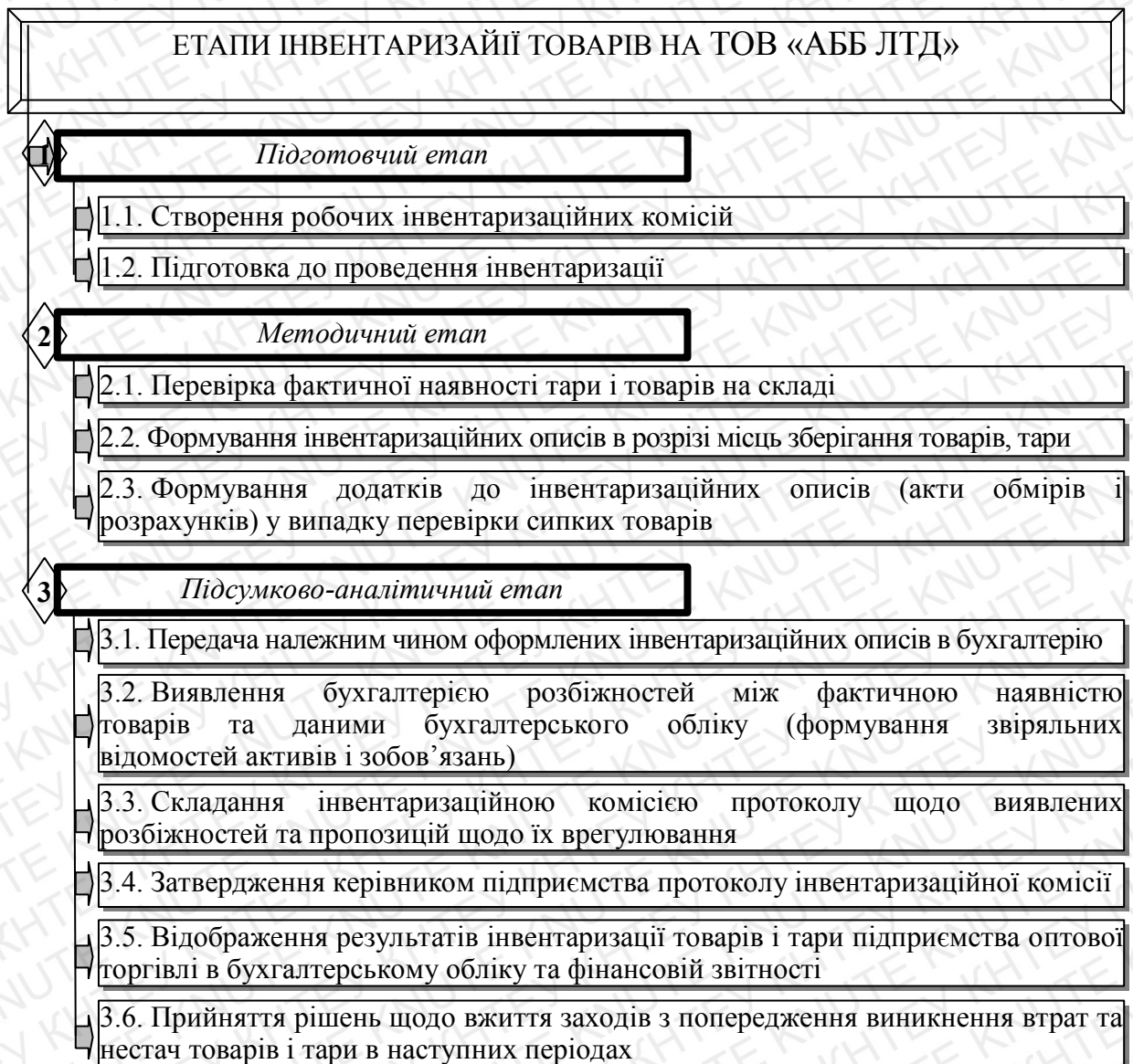

Рис. 2.6. Основні етапи інвентаризації товарів на ТОВ «АББ ЛТД»

Інвентаризаційна комісія до початку інвентаризації на складі опломбовує місця зберігання товарів, перевірити справність вимірювальних пристроїв, а також отримати останні на дату проведення інвентаризації документи з надходження та вибуття товарів.

Наявність товарів встановлюється шляхом обов'язкового підрахунку, огляду, зважування, обміру. Робоча інвентаризаційна комісія за обов'язкової

участі матеріально відповідальних осіб перевіряє фактичну наявність товарів і тари за кожним місцем зберігання окремо. Товари, що знаходяться в різних ізольованих приміщеннях у однієї матеріально відповідальної особи, перевіряють і оформляють інвентаризаційними описами окремо, після чого вхід до приміщення опломбують.

Якщо на складі зберігаються товари інших підприємств, на них складається окремий інвентаризаційний опис з посиланням на документи, які підтверджують факт прийняття таких цінностей на відповідальне зберігання.

У процесі інвентаризації товарів, що перебувають у дорозі (транзитні товари), на них також складається окремий інвентаризаційний опис. Комісія повинна переконатись, що такі товари мають підтвердження щодо відвантаження постачальником на адресу свого підприємства. Якщо з'ясується, що товари не були відвантажені, комісія повинна встановити причину, чому відправлення товару не відбулося, і вжити заходів з метою виправлення ситуації. Матеріально-відповідальна особа повинна письмово повідомляти керівництво підприємства про необхідність переоцінки тих груп товарів, термін реалізації яких закінчується.

За результатами дослідження системи внутрішнього контролю на ТОВ «АББ ЛТД» слід виділити переваги проведення інвентаризації щодо часткової автоматизація інвентаризації, що сприяє підвищенню рівня механізації інвентаризаційної роботи; підвищує ефективність та оперативність оформлення результатів інвентаризації.

На підприємстві ТОВ «АББ ЛТД» процес автоматизації проведення інвентаризації товарів здійснюватися способом зазначеним у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Автоматизації інвентаризації товарів на ТОВ «АББ ЛТД»

<i>Назва способу</i>	<i>Умови застосування</i>	<i>Характеристика</i>	<i>Необхідне забезпечення</i>
Комплекс на основі терміналу збору даних	Маркування товарів та присвоєння їм штрих-кодів	В процесі сканування дані зчитуються сканером штрих-коду і зберігаються на термінал збору даних і після закінчення інвентаризації синхронізуються з базою даних	Термінал збору даних

Використання комплексу на основі терміналу збору даних передбачає сканування штрих-кодів і їх збереження на терміналі збору даних. Термінал збору даних – це портативний пристрій з процесором та внутрішньою пам'яттю. Оснащені дисплеєм та різноманітними пристроями для введення даних: функціональною клавіатурою або сенсорним дисплеєм, убудованим сканером штрих-кодів або RFID-міток, зчитувачем магнітних карток та бездротовим зв'язком.

Відміною ознакою від сканування штрих кодів є те, що після закінчення інвентаризації при використанні комплексу на основі терміналу збору даних відбувається синхронізація з базою даних бухгалтерського обліку. Разом з тим, зважування, перемірювання, контрольний обмір зберігають своє значення в умовах повної автоматизації процесу проведення інвентаризації товарів.

Автоматизація процесу інвентаризації складських, транзитних товарів забезпечує оперативність облікового відображення товарів, уникнення плутанини з інвентарними номерами, зменшення витрат часу та праці для проведення інвентаризації, забезпечення достовірності даних результатів інвентаризації товарів. Недоліками даного процесу є витрати на придбання сканерів штрих-кодів.

Отже, на досліджуваному підприємстві присутня ефективна система внутрішнього контролю, так як визначено відповідальних суб'єктів (керівник, бухгалтер, уповноважені керівником особи), крім того контролюючими суб'єктами виступають наглядова рада та інвентаризаційна комісія. Підприємством проводяться всі необхідні процедури, необхідні для забезпечення ефективного виконання названими вище особами своїх посадових обов'язків. Для ефективності системи внутрішнього контролю, нами був розроблений Тест системи внутрішнього контролю (додаток В), застосування якого дозволить уповноваженим особам оцінити систему бухгалтерського обліку та фінансового стану підприємства, розробити рекомендації щодо їх поліпшення.

2.3. Напрями удосконалення інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану ТОВ «АББ ЛТД» із використанням ПЕОМ

У сучасних умовах проблема автоматизації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на підприємствах України залишається однією з актуальних і складних. Насамперед це пов'язано з необхідністю значних витрат на програмне забезпечення та наявністю кваліфікованого персоналу, який вільно володіє комп'ютерною технікою, а також процесом ведення бухгалтерського обліку.

Сьогодні на ринку інформаційних продуктів є досить велика кількість вітчизняних та іноземних автоматизованих бухгалтерських систем. Впровадження бухгалтерських програм відображає процес налаштування програмного забезпечення під виділені умови їх використання, а також включає навчання користувачів роботі з цим продуктом. Впровадження бухгалтерської програми – це комплекс заходів, спрямованих на організацію бухгалтерських, статистичних, звітних та інших процесів обліку на підприємстві. Повна автоматизація процесу обліку організації, створення автоматизованих робочих місць бухгалтерії та інших підрозділів є результатом упровадження бухгалтерських програм [80].

Так як ТОВ «АББ ЛТД» є дочірню компанією відомої міжнародної корпорації, на підприємстві впроваджено КСБО на базі інформаційній системі SAP (рис. 2.7). Поширення продуктів даної компанії обумовлено тим, що SAP працює з користувачами через розгалуженішу партнерську мережу на комп'ютерному ринку країн ЕС. У ній враховані особливості усіх підсистем обліку, складено різноманітні реєстри та документи, існує можливість додавання довільних звітів, можливість аналізу даних, автоматизована звітність, контроль введення даних.

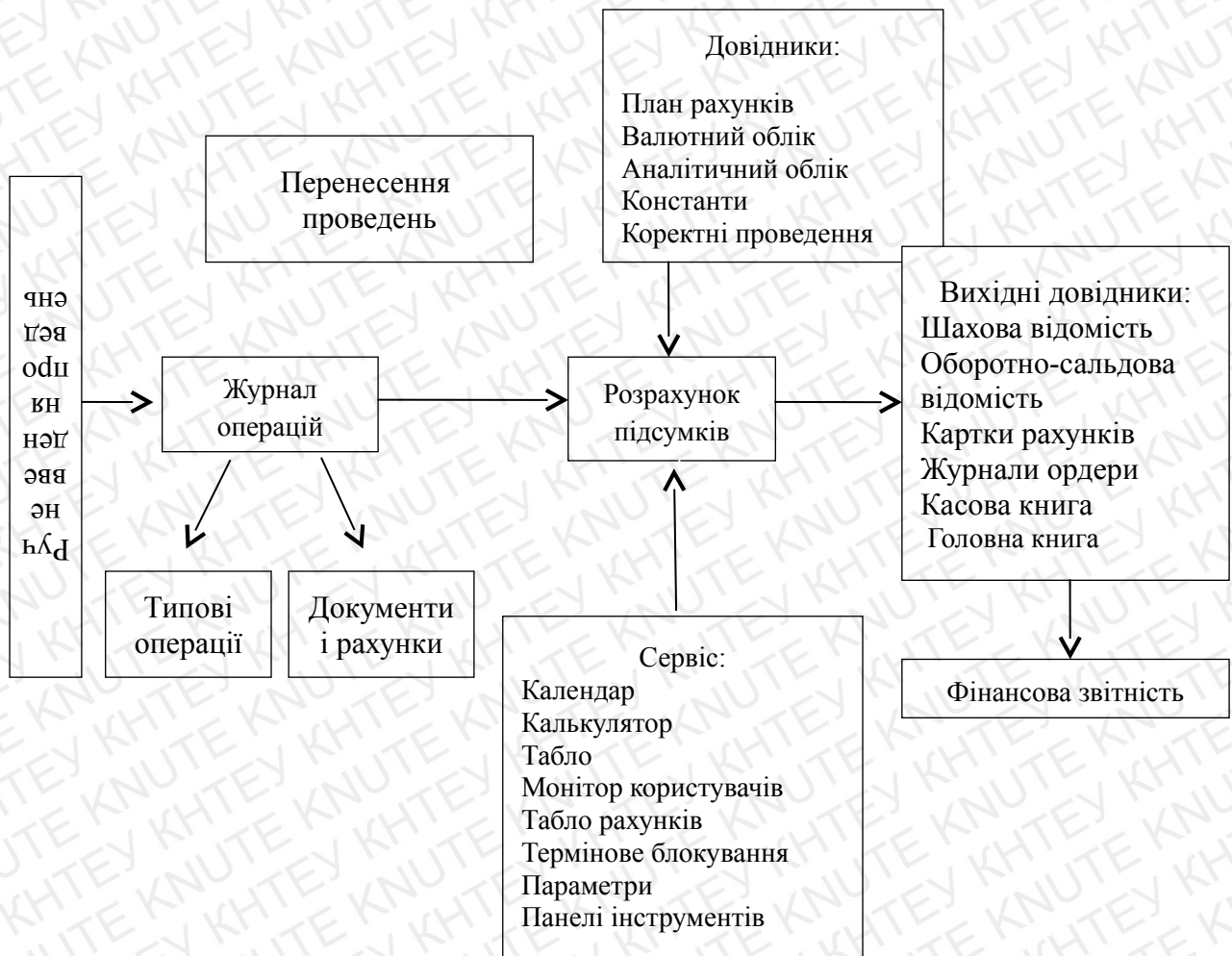

Рис. 2.7. Принцип автоматизації обліку на ТОВ «АББ ЛТД» в інформаційній системі SAP

Для удосконалення управління підприємством на ТОВ «АББ ЛТД» використовують нові методи управління і сучасні технічні засоби. Як показує практика досліджуваного підприємства при автоматизації процесів на підприємстві важливо врахувати усі підсистеми обліку: управлінського, фінансового, податкового і статистичного. Серед основних операцій обліку, на яких базується організація обліку є реєстрація та узагальнення: нематеріальних активів, основних засобів, грошових коштів, виробничих запасів, витрат виробництва, розрахункових операцій і т. ін. При цьому будь-які процеси звертаються до бази облікових даних (БОД). Тому, можливості КСБО (комплексної системи бухгалтерського обліку зростають) зростають за рахунок автоматичного формування усіх видів звітності, а облікові дані згруповані таким чином, що якнайкраще придатні для управлінських цілей

В сучасних умовах науковці і практики, виділяють принципи, на яких повинна формуватися КСБО підприємства:

- принцип системності: мають бути встановлені такі зв'язки між структурними елементами інформаційної системи, які забезпечують її цілісність та взаємодію з іншими системами;

- принцип розвитку: виходячи із перспектив розвитку об'єкта автоматизації, інформаційна система повинна мати можливість поповнення та оновлення функцій і складу інформаційної системи, не порушуючи її функціонування;

- принцип сумісності: у системі мають бути реалізовані інформаційні інтерфейси, завдяки яким вона може взаємодіяти з іншими системами за встановленими правилами;

- принцип стандартизації (уніфікації): у системі мають бути раціонально використані типові, уніфіковані й стандартизовані елементи, проектні рішення, пакети прикладних програм, комплекси, компоненти;

- принцип ефективності: досягнення раціонального співвідношення між затратами і цільовими ефектами, включаючи кінцеві результати, отримані завдяки автоматизації;

- принцип інтеграції з обліковими даними в розрізі підсистем обліку: функціонування даних КСБО на рівні підприємства, кожного його відділу та сегменту для можливості комплексного аналізу, контролю та прийняття рішень;

- принцип адаптації до потреб користувача: маючи певні навички у користуванні обліковою системою, у КСБО повинні бути можливості налаштування системи (інтерфейсу, розміщення певних елементів і т.ін.) під конкретного користувача.

Клауд-комп'ютерна форма ведення обліку з використанням SaaS-сервісу базується на повному переході до віртуального ведення обліку через мережу Інтернет.

Назва цієї технології пов'язана із зберіганням і обробкою в так званій хмарі, яка, з точки зору клієнта, є одним великим віртуальним сервером. Проте фізично такі сервери можуть розташовуватися віддалено один від одного.

Підприємства постачальники послуги та розробники SaaS-додатків (з англ. – Software as a Service) беруть на себе розробку програм, їх розміщення, впровадження, оновлення, технічну підтримку, а замовник оплачує тільки доступ до цього додатку через Інтернет [37]. Тобто, на відміну від звичайної схеми придбання ліцензійного програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку, замовник платить тільки за послугу (право користування сервером), тобто тільки за те, що йому необхідно. Узагальнимо основні переваги та недоліки впровадження хмарних технологій у сфері бухгалтерського обліку (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Основні переваги та недоліки впровадження хмарних технологій

<i>Ознака</i>	<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Інфраструктура, доступ до даних	Налаштування, усунення несправностей, розширення інфраструктури тощо бере на себе сервіс-провайдер. Зниження витрат на організацію баз даних та придбання дорого програмного забезпечення.	Низький рівень безпеки даних, дані перебувають у хмарі разом з додатком.
Ступінь поширення	Можливість швидкого пристосування до змін у зовнішньому середовищі.	Незначне поширення на сучасному етапі розвитку .
Доступ до Інтернету	Доступ до хмари з будь-якого технічного засобу, що має доступ до мережі Інтернет.	Неможливість роботи з сервісами хмари без постійного підключення до Інтернет.

Застосування хмарних сервісів для ведення бухгалтерського обліку дозволить таким компаніям як ТОВ «АББ ЛТД» долучитися до обробки облікової інформації з різних територіальних відділень. Такий підхід дозволить створити централізовану бухгалтерську службу з усіма перевагами децентралізованої:

- оперативне введення та уточнення даних;
- швидка обробка інформації;

– скорочення строків для підготовки звітності за окремими відділеннями, що сприяє швидкому формуванню корпоративного звіту.

Ми бачимо, що розвиток сучасного інформаційних ресурсів вимагає перегляду обов'язків бухгалтера, визначення нових вимог до його підготовки. Тому в більшості випадків бухгалтер перебере на себе окремі обов'язки, які виконували раніше інші працівники (адже діяльність підприємства сьогодні спрямована на економію, зменшення витрат). Таким чином, застосування інформаційно-комп'ютерних технологій здійснює вплив на підготовку фахівців у галузі бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах.

В умовах використання хмарних технологій відбувається розрізнення операційних функцій та функцій головного бухгалтера. Для введення даних не обов'язково залучати фахівців в сфері бухгалтерського обліку та оподаткування. Функції введення даних щодо руху грошових коштів, товарів виконує операціоніст безпосередньо на своєму робочому місці в режимі реального часу. А головний бухгалтер може в будь-якому місці здійснювати управління оперативними даними клієнтів підприємства, складання фінансової та податкової звітності, здійснювати контроль показників діяльності підприємства тощо. Доступ до бухгалтерських даних головному бухгалтеру відкритий цілодобово.

Якщо розглядати особливості організації обліку окремих об'єктів, то правила узагальнення інформації про них:

- вибір методики оцінки активів, зобов'язань;
- встановлення критеріїв розмежування основних засобів, малоцінних необоротних матеріальних активів і МШП;
- вибір методів нарахування амортизації списання запасів тощо.

Однак техніка збору та обробки облікової інформації значно змінюється. Запровадження інформаційно-комп'ютерних технологій в сферу бухгалтерського обліку вносить значні корективи до порядку відображення господарських операцій в документах та на рахунках. Стає очевидним, що паперова форма первинних документів перестає бути єдиною можливою, все більше підприємств вдаються до організації електронного документообігу.

Активне провадження електронного документообігу в нашій країні відбувається саме упродовж останніх років. На державному рівні все активніше висуваються вимоги до подачі звітності в електронному форматі, зокрема щодо податкової сфери (рис. 2.8).

Поняття електронного документообігу охоплює процеси, які відбуваються всередині підприємства та між підприємством й іншими установами, органами.

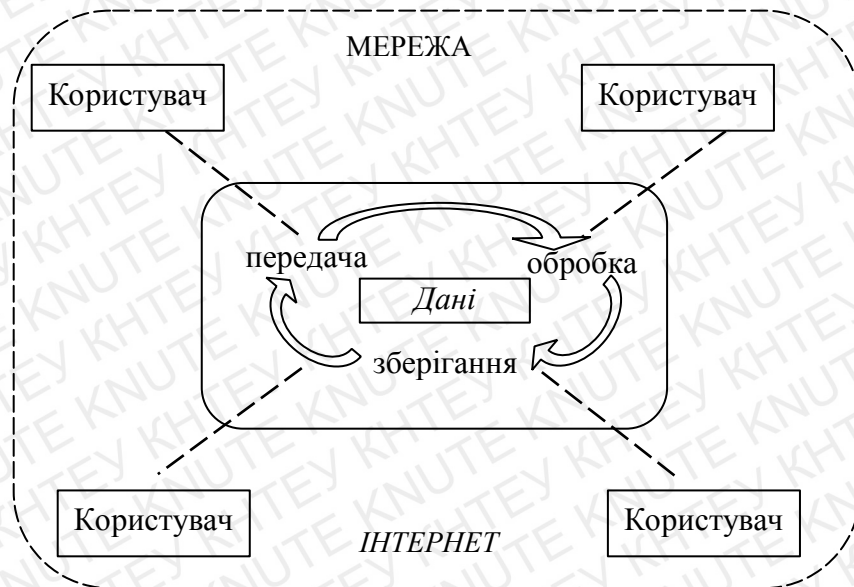

Рис. 2.8. Здійснення обміну інформацією з використанням хмарних технологій

На наш погляд найбільш ризикованими ділянками в організації електронного документообігу на підприємстві ТОВ «АББ ЛТД» є:

- організація електронного документообігу в рамках організації бухгалтерського обліку на підприємстві вимагає врахування значної кількості параметрів (бізнес-процеси, організаційна структура, організаційно-правова форма, програмне забезпечення тощо);
- перелік функцій, які покладаються на бухгалтерську службу, та функцій, які передаються іншим відділам підприємства;
- порядок взаємодії та розробка графіка документообігу.

На підприємстві значні витрати часу йдуть на затвердження різних документів. Це особливо стає помітним саме при організації електронного документообігу (рис. 2.9).

Рис. 2.9. Схема організації електронного документообігу

Ми вважаємо необхідним та пропонуємо з метою забезпечення належної організації бухгалтерського обліку на ТОВ «АББ ЛТД», здійснити наступне:

- розробити алгоритм впровадження формату передачі даних XBRL;
- розробити обов'язки для осіб або спеціального відділу за належну організацію електронного документообігу;
- розробити Положення про електронний документообіг (яка звітність, в якому вигляді подається; встановлення порядку зберігання електронних документів);
- розробити інструкцію для співробітників щодо виконання обов'язків, пов'язаних з рухом електронних документів.

Отже, у результаті проведеного дослідження системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю ТОВ «АББ ЛТД» вважаємо, що вона є фундаментальною складовою в управлінні підприємством, так як забезпечує формування інформаційної бази про потенційні фінансові, операційні та інвестиційні можливості суб'єкта. Для забезпечення ефективно фінансово-господарської діяльності базового підприємства необхідно проводити внутрішній контроль безперервно та оперативно, аби забезпечувати вчасне керування ризиками діяльності. Для досягнення найбільшої результативності від діяльності системи внутрішнього контролю, необхідно здійснити певні заходи, що були запропоновані нами у цьому параграфі.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ

ТОВ «АББ ЛТД»

3.1. Методика аналізу показників ліквідності і платоспроможності підприємства

Фінансовий стан досліджуваного підприємства оцінюється з використанням показників ліквідності та платоспроможності, які характеризують з позиції короткострокової перспективи здатність суб'єкта своєчасно і в повному обсязі розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями з контрагентами.

Так як поняття «ліквідності» та «платоспроможності» є пов'язаними, широко поширеною є ситуація, коли їх плутають або ототожнюють. Проте в роботах науковців наведений ряд підходів, що чітко тлумачать зміст даних понять. Відтак ліквідністю називається здатність матеріальних чи фінансових активів швидко перетворюватися у грошові кошти з метою подальшого погашення заборгованостей. Платоспроможність, у свою чергу, є показником, що характеризує наявність у суб'єкта господарювання коштів та їх еквівалентів у достатньому обсязі для погашення короткострокової кредиторської заборгованості. Виходячи з даних понять, робимо висновок, що поняття платоспроможності є ширшим та включає ліквідність як складову.

На зміну показників ліквідності, а, отже, й платоспроможності, впливають такі фактори як одержання чи погашення довгострокового кредиту, інвестування капіталу, використання резервних фондів, продаж основних засобів та інші.

Згідно із загальнопоширеною практикою активи за ліквідністю поділяються на чотири групи. До першої групи високоліквідних активів належать грошові кошти та їх еквіваленти (готівкові кошти в касі, поточні рахунки в національній та іноземній валюті, інше), а крім того, поточні фінансові інвестиції. Група середньоліквідних активів включає готову продукцію та товари, всі різновиди дебіторської заборгованості та інші

оборотні активи. До групи низьколіквідних активів відносяться виробничі запаси та незавершене виробництво, яке на досліджуваному підприємстві відсутнє. Остання група неліквідних активів повністю включає розділ балансу «Необоротні активи».

Аби використати показник ліквідності в аналізі, порівняємо його з чотирма відповідними групами пасивів: термінові, короткострокові, довгострокові та постійні. Про абсолютну ліквідність активів суб'єкта господарювання свідчитиме ситуація, коли $A1 > П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$.

У табл. 3.1 проведено групування показників ліквідності ТОВ «АББ ЛТД», а в табл. 3.2 відображена динаміка їх зміни.

Таблиця 3.1

Групування статей балансу ТОВ «АББ ЛТД» за ліквідністю

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Високоліквідні активи (A1)	98319	134903	183192	177488	177900
Середньоліквідні активи (A2)	156473	142655	155952	134434	138592
Низьколіквідні активи (A3)	88	27	18	18	18
Неліквідні активи (A4)	29779	38408	28684	24543	37470
Термінові пасиви (П1)	138069	143648	123520	129447	155907
Короткострокові пасиви (П2)	37934	60615	57073	61843	54208
Довгострокові пасиви (П3)	7012	6802	3684	1797	10087
Постійні пасиви (П4)	112163	114681	143302	143859	134588

Таблиця 3.2

Динаміка згрупованих статей балансу ТОВ «АББ ЛТД» за ліквідністю

Показни к	2014 до 2013		2015 до 2014		2016 до 2015		2017 до 2016		2017 до 2013	
	Δ	%	Δ	%	Δ	%	Δ	%	Δ	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A1	36584	37,2	48289	35,8	-5704	-3,1	412	0,2	79581	80,9
A2	-13818	-8,8	13297	9,3	-21518	-13,8	4158	3,1	-17881	-11,4
A3	-61	-69,3	-9	-33,3	0	0,0	0	0,0	-70	-79,5
A4	8629	29,0	-9724	-25,3	-4141	-14,4	12927	52,7	7691	25,8
П1	5579	4,0	-20128	-14,0	5927	4,8	26460	20,4	17838	12,9
П2	22681	59,8	-3542	-5,8	4770	8,4	-7635	-12,3	16274	42,9
П3	-210	-3,0	-3118	-45,8	-1887	-51,2	8290	461,3	3075	43,9
П4	2518	2,2	28621	25,0	557	0,4	-9271	-6,4	22425	20,0

Використовуватимемо табл. 3.2 для аналізу ліквідності ТОВ «АББ ЛТД». Таким чином, робимо висновок, що за досліджуваний період не спостерігається абсолютної ліквідності ні за одним роком.

За період 2013-2017 років спостерігається постійне відхилення від нормативного показника та встановленої нерівності за низьколіквідними активами та довгостроковими пасивами. Так як до низьколіквідних активів належать виробничі запаси і незавершене виробництва, які на підприємстві займають незначну частку в загальному обсязі активів (у 2013 році – 0,03%, у 2015 – 0,0048%, у 2017 – 0,0051%). На нашу думку, при аналізі ліквідності ТОВ «АББ ЛТД» не варто надавати великої уваги даній нерівності, так як наявність виробничих запасів у даного суб'єкта не є необхідністю.

У 2013 році термінові пасиви перевищили високоліквідні активи на 59,57%, що свідчить про недостатню забезпеченість грошовими коштами та їх еквівалентами, а також відсутність поточних фінансових активів для погашення заборгованостей перед контрагентами в якнайкоротший термін. Крім того, не виконується нерівність за низьколіквідними активами, про що зазначалося нами раніше.

У 2014 році зберігаються ті ж самі тенденції, проте абсолютне відхилення між високоліквідними активами і терміновими пасивами, а також низьколіквідними активами і довгостроковими пасивами скорочується на 78% та 2,15% відповідно, що є позитивним для ТОВ «АББ ЛТД».

Уже в наступних 2015-2016 роках спостерігається значне покращення ситуації. Якщо знехтувати третьою нерівністю, наведеною у табл. 3.3, то робимо висновок, що ТОВ «АББ ЛТД» досягає умовно абсолютної ліквідності.

2017 рік також характеризується для підприємства умовно абсолютною ліквідністю, але за трьома з чотирьох нерівностей спостерігається падіння. Це свідчить про скорочення показників ліквідності.

Відтак, за досліджуваний період ТОВ «АББ ЛТД» не забезпечене в достатній кількості ліквідними активами, аби погашати заборгованості перед контрагентами.

Аналіз балансу ТОВ «АББ ЛТД» за умовами ліквідності

<i>Рік</i>	<i>A1 до П1</i>	<i>A2 до П2</i>	<i>A3 до П3</i>	<i>A4 до П4</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
2013	-39750	118539	-6924	-82384
2014	-8745	82040	-6775	-76273
2015	59672	98879	-3666	-114618
2016	48041	72591	-1779	-119316
2017	21993	84384	-10069	-97118
Нормативне значення	A1 > П1	A2 > П2	A3 > П3	A4 < П4
	додатне	додатне	додатне	від'ємне

Платоспроможність, як зазначалося раніше, характеризує здатність вчасно задовольнити платіжні вимоги своїх контрагентів.

За загальним правилом платоспроможність поділяється на короткострокову та довгострокову.

До короткострокової або поточної відноситься здатність розраховуватися за боргами за рахунок коштів у вигляді готівки чи на рахунках в банках протягом дня, тижня чи місяця.

Довгострокова платоспроможність ж характеризує здатність погашати заборгованість не лише перерахованими вище, але й за рахунок товарів, готової продукції (якої за даним підприємством не виявлено) та дебіторської заборгованості.

Для визначення рівня платоспроможності конкретного суб'єкта господарювання використовуються три показники: коефіцієнт абсолютної платоспроможності, коефіцієнт швидкої платоспроможності та коефіцієнт поточної платоспроможності. Алгоритм розрахунку цих коефіцієнтів зазначений у табл. 3.4.

У таблиці 3.5 розраховані показники платоспроможності досліджуваного підприємства за період 2013-2017 років, а також подані відхилення їх від нормативного значення.

Система показників платоспроможності та ліквідності підприємства

Найменування показника	Алгоритм розрахунку	Умовні позначення	Критичне значення показника
1. Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	$\frac{\Gamma + \text{ПФІ}}{\text{ПЗ}}$	Г – гроші ПФІ – поточні фінансові інвестиції	0,2 або вище (20%)
2. Коефіцієнт швидкої платоспроможності	$\frac{\Gamma + \text{ПФІ} + \text{ДР}}{\text{ПЗ}}$	ПЗ – поточні зобов'язання ДР – дебіторська заборгованість та кошти у розрахунках	0,7 або вище (70%)
3. Коефіцієнт поточної платоспроможності	$\frac{\text{ОА}}{\text{ПЗ}}$	ОА – оборотні активи	2,0 (200%)

Таблиця 3.5

Показники платоспроможності ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	Норма	Відхилення від норми				
	3	4	5	6	7		2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	0,56	0,66	0,81	0,93	0,85	0,2	0,36	0,46	0,61	0,73	0,65
Коефіцієнт швидкої платоспроможності	1,05	1,06	1,26	1,29	0,85	0,7	0,35	0,36	0,56	0,59	0,15
Коефіцієнт поточної платоспроможності	1,51	1,41	1,52	1,63	1,51	2,0	-0,49	-0,59	-0,48	-0,37	-0,49

Коефіцієнт абсолютної платоспроможності характеризує ту частину поточних зобов'язань, яку суб'єкт господарювання може погасити негайно за допомогою грошових коштів на власних рахунках. Даний показник має високу нестабільність (якщо у 2013 році значення коефіцієнта відхилялося від нормативного значення на 36 %, то у 2017 році це перевищення становило вже 45 %).

Тобто, 2013 році 56 % всіх поточних зобов'язань могли бути погашені за допомогою готівки і коштів на рахунках в банках в національній та іноземній

валюті, а у 2017 році погашеними можуть бути уже 85 % поточних зобов'язань. Готівка і кошти на рахунках в банках прямо не беруть участі у виробничо-господарському процесі товариства, а тому існує загроза, що велика частина капіталу, яка могла б інвестуватися в основну діяльність, відволікається на непродуктивні активи. Таким чином, аби унормувати даний показник та знизити ризик падіння фінансової стійкості ТОВ «АББ ЛТД» необхідно вкласти більшу частину високоліквідних активів у фінансові інвестиції або ж у господарську діяльність для її розширення.

Коефіцієнт швидкої платоспроможності є найбільш наближеним до нормативного значення за досліджуванним підприємством. Тобто підприємство здатне погасити свої поточні зобов'язання у достатній мірі за рахунок грошових коштів на рахунках та дебіторської заборгованості всіх видів.

Коефіцієнт поточної платоспроможності у 2013 та 2017 році мають ідентичні значення та відхиляються від нормативів на 49 %. У 2014-2016 рр. значення показника коливається у проміжку 1,41-1,63 одиниці, тобто спостерігається незначна позитивна тенденція до збільшення. Коефіцієнт свідчить про наявність оборотних активів, які можуть погасити обсяги поточних зобов'язань.

Недоліком коефіцієнтного аналізу є те, що вони розраховують ліквідність і платоспроможність не поточну, а за минулі періоди, а тому для прогнозування ліквідності у майбутніх періодах доцільно проводити аналіз за відносно довгий період, який охоплює хоча б п'ять років.

Отже, коефіцієнтний аналіз встановлює співвідношення між показниками фінансових звітів, що є абсолютними величинами. Хоча фінансові аналітики застосовують різноманітні фінансові коефіцієнти та їх групування, найчастіше використовують три коефіцієнта платоспроможності. ТОВ «АББ ЛТД» має достатньо активів для погашення своїх боргів перед контрагентами. Але показники платоспроможності вказують на відсутність у досліджуваного суб'єкта абсолютної фінансової стійкості.

3.2. Методика аналізу показників фінансової стійкості підприємства та розрахунок фінансового левериджу

Фінансова стійкість – це економічний стан підприємства, при якому зберігається платоспроможність у відносній стабільності, а співвідношення власного і залученого капіталу коливається в межах, що забезпечують цю платоспроможність. Аби її проаналізувати, використовуються абсолютні та відносні показники фінансової стійкості, а крім того, показники платоспроможності та ліквідності, які були розраховано раніше.

Серед абсолютних показників фінансової стійкості виділяють три наступні. Власний оборотний капітал характеризує ту частину власного капіталу, який залишається після вирахування суми необоротних активів. Перманентний капітал показує суму власного оборотного капіталу, збільшеного на суму довгострокових зобов'язань, капітал для формування запасів і затрат визначається як перманентний капітал, збільшений на обсяг поточних зобов'язань.

Аналіз за абсолютними показниками фінансової стійкості відображений у табл. 3.6 та 3.7.

Таблиця 3.6

Абсолютні показники фінансової стійкості ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Власний оборотний капітал	82384,00	76273,00	114618,00	119316,00	97118,00
Перманентний капітал	89396,00	83075,00	118302,00	121113,00	107205,00
Капітал для формування запасів і затрат	265469,00	287338,00	344895,00	312403,00	317320,00

На підприємстві фінансова стійкість може бути чотирьох типів: абсолютна, нормальна, низька та кризова. Якщо всі абсолютні показники мають додатне значення, як у випадку досліджуваного товариства, то робиться висновок про абсолютну фінансову стійкість. А, отже, відсутність загрози настання банкрутства на найближчий період.

Система відносних показників є ширшою, а висновок робиться за кожним показником або ж використовується інтегральна оцінка для всієї сукупності показників.

Таблиця 3.7

Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	2014 до 2013		2015 до 2014		2016 до 2015		2017 до 2016		2017 до 2013	
	Δ	%	Δ	%	Δ	%	Δ	%	Δ	%
Власний оборотний капітал	-6111	-7,42	38345	50,27	4698	4,10	-22198	-18,60	14734	17,88
Перманентний капітал	-6321	-7,07	35227	42,40	2811	2,38	-13908	-11,48	17809	19,92
Капітал для формування запасів і затрат	21869	8,24	57557	20,03	-32492	-9,42	4917	1,57	51851	19,53

Відповідні розрахунки відносних показників фінансової стійкості проведені у табл. 3.8 та табл. 3.9.

Таблиця 3.8

Відносні показники фінансового стану ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	Норма
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт автономії	0,79	0,35	0,38	0,43	0,38	0,6
Коефіцієнт фінансової залежності	0,21	0,65	0,62	0,57	0,62	0,4
Коефіцієнт фінансового ризику	1,63	1,84	1,61	1,34	1,64	0,45
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	0,06	0,06	0,03	0,01	0,07	0,2
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	0,73	0,67	0,80	0,83	0,72	0,5
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,07	0,07	0,05	0,04	0,07	0,1
Коефіцієнт мобільності оборотних активів	0,37	0,47	0,53	0,57	0,56	0,1
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними коштами	1,37	1,46	2,78	2,12	1,94	0,6
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,27	0,23	0,16	0,21	0,21	0,5

Майже за всіма розрахованими коефіцієнтами спостерігається значне відхилення від нормативного значення за період 2013-2017 років.

Відповідно до отриманих результатів коефіцієнта автономії робимо висновок, що у 2013 році підприємство мало більше можливості покрити

зобов'язання за рахунок власних коштів у випадку непередбачуваних подій, аніж у 2017 році, так як коефіцієнт зменшився на 0,41 одиницю.

Таблиця 3.9

Динаміка відносних показників фінансового стану ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	2014 до 2013	2015 до 2013	2016 до 2015	2017 до 2016	2017 до 2013
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт автономії	-55,70	8,57	13,16	-11,63	-51,90
Коефіцієнт фінансової залежності	209,52	-4,62	-8,06	8,77	195,24
Коефіцієнт фінансового ризику	12,88	-12,50	-16,77	22,39	0,61
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	0,00	-50,00	-66,67	600,00	16,67
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	-8,22	19,40	3,75	-13,25	-1,37
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,00	-28,57	-20,00	75,00	0,00
Коефіцієнт мобільності оборотних активів	27,03	12,77	7,55	-1,75	51,31
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними коштами	6,57	90,41	-23,74	-8,49	41,61
Коефіцієнт майна виробничого призначення	-14,81	-30,43	31,25	0,00	-22,22

Коефіцієнт фінансового ризику вказує, що у період 2013-2017 років даний суб'єкт господарювання був залежним від залучених джерел, що й вплинуло на втрату фінансової незалежності. Відносно коефіцієнта реальної вартості основних засобів можна зробити висновок, що відхилення є незначним, а отже, об'єкти основних засобів використовуються ефективно.

Отже, показники фінансової стійкості є важливим інформаційним забезпеченням економічних рішень потенційних інвесторів та контрагентів щодо стану підприємства та його здатності розраховуватися за власними зобов'язаннями. Контроль та унормування даних показників з метою підтримання належної величини платоспроможності демонструє спроможність підприємств адаптуватися до змін у ринковому середовищі, а отже ефективно вести свою фінансово-господарську діяльність.

Оптимізація структури капіталу має одне з найважливіших значень у вирішенні завдань, що виникають при здійсненні фінансового управління

суб'єктом господарювання. Ефективність управлінського механізму відображається у співвідношенні джерел фінансування бізнес операцій, за якого максимально зростає рентабельність капіталу. Відтак, оптимальною структурою капіталу називається таке поєднання позикового та власного капіталу, яке забезпечує найефективніше співвідношення дохідності та фінансової стійкості.

Аналіз спеціальної літератури з теми дослідження свідчить про те, що більшість науковців – Бланк І. А., Білик М. Д., Поддєрьогіна А. М., Терещенко О. О. – виокремлюють три шляхи оптимізації структури капіталу [31, 29, 75, 81]:

- оптимізація за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності;
- оптимізація за мінімізації її вартості;
- оптимізація за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків.

Для оптимізації структури капіталу на підприємстві ТОВ «АББ ЛТД» за будь-яким з перерахованих методів нами було запропоновано використання показника фінансового левєриджу, на основі якого, крім того, розраховується ефект фінансового левєриджу.

У табл. 3.10 наведені приклади тлумачення поняття «фінансового левєриджу» науковцями.

Таблиця 3.10

Тлумачення поняття «фінансовий левєридж»

<i>Автор</i>	<i>Тлумачення</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
Тітова Н.А., Карнаухова Ю.В.	Показник, який характеризує використання підприємством позикових коштів, що впливає на зміну коефіцієнту рентабельності власного капіталу
Міняйленко І.В.	Приріст рентабельності власного капіталу, який отримано завдяки використанню кредиту, незважаючи на платність останнього.
Гайдаєнко О.М	Показник, який характеризує ефективність використання позикових коштів, залучених підприємством.
Джеймс К. Ван Хорн	Використання залучених коштів із фіксованим процентом для зростання прибутку власників звичайних акцій

Систематизувавши інформацію, подану у таблиці, вважаємо, що фінансовим левєриджем називають показник, який характеризує оптимальне співвідношення позикового та власного капіталу, при якому зростає рентабельність власного капіталу.

Показник фінансового левєриджу не має чітко визначеного нормативного значення, так як воно залежить від галузі, ситуації на ринку, виду економічної діяльності та інших факторів. Тому результативне значення аналізується у динаміці, а також порівнюється зі значеннями аналогічних підприємств або середньогалузевим.

Під час аналізу в динаміці до уваги береться твердження, що збільшення показника фінансового левєриджу вважається негативним через зростання пов'язаного з ним фінансового ризику. Тобто при зростанні фінансового левєриджу банк, що фінансує діяльність підприємства, бачить збільшення ризику неповернення кредиту, а інвестор робить висновок про збільшення ризику невиконання дивідендів та падіння курсу акцій на фондовій біржі чи загрози ефективного використання його інвестицій.

Для розрахунку коефіцієнту фінансового левєриджу ($K_{\text{ФЛ}}$) використовується формула:

$$K_{\text{ФЛ}} = (\text{ПК} / \text{ВК}), \text{ де} \quad (3.1)$$

ПК – позиковий капітал, який включає довгострокові та короткострокові зобов'язання;

ВК – власний капітал.

Аби оцінити вплив фінансового левєриджу на фінансовий стан, рентабельність та прибутковість суб'єкта господарювання, розраховується його ефект. Ефект фінансового левєриджу – це показник, який відображає рівень додатково генерованого прибутку власним капіталом при різній структурі залучення позикового капіталу та розраховується за наведеною формулою:

$$\text{ЕФЛ} = (1 - \text{ст}) \times (\text{P}_A - \text{CPст}\%) \times (\text{ПК} / \text{ВК}), \text{ де} \quad (3.2)$$

ст – ставка податку на прибуток, що у поточному році становить 18%;

P_A – рентабельність активів

СРст% – середня розрахункова ставка відсотка за використання зовнішніх джерел фінансування

Дана формула містить три складові: податковий коректор (1 – ст), диференціал (Д) та плече фінансового важеля (ПФВ), тому може подаватися у наступному вигляді:

$$\text{ЕФЛ} = (1 - \text{ст.}) \times \text{Д} \times \text{ПФВ} \quad (3.3)$$

Податковий коректор фінансового левериджу визначає межі дії ефекту фінансового левериджу у зв'язку з тим, що частина прибутків підприємства вилучається державою у вигляді податку на прибуток. Даний показник не залежить від підприємства. Так як за період 2014-2018 років ставка податку на прибуток не змінювалася і дорівнює 18% від бази оподаткування, вона не впливає на збільшення фінансових ризиків.

Диференціал обумовлює значимість використання фінансового левериджу. Якщо він має позитивне значення, то підприємство заробляє більше грошей, ніж виплачує своїм кредиторам. Додатковий прибуток дістається учасникам цього підприємства, і таким чином збільшується рентабельність власного капіталу.

Для ТОВ «АББ ЛТД» коефіцієнт фінансового левериджу за досліджуваний період розрахований у табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Розрахунок коефіцієнта фінансового левериджу ТОВ «АББ ЛТД»

Період	Коефіцієнт фінансового ризику
2013	1,63
2014	1,84
2015	1,61
2016	1,34
2017	1,64
	<i>Абсолютний приріст</i>
2014 до 2013	0,21
2015 до 2014	-0,23
2016 до 2015	-0,27
2017 до 2016	0,3
2013 до 2017	0,01

У порівнянні з 2013 роком, який є базовим роком для аналізу, коефіцієнт фінансового левериджу зріс незначно на 0,01 одиниць або 0,61%, проте у порівнянні з попереднім 2016 роком показник зріс на суттєві 22,39%. Це є позитивним явищем. Так як у 2016 році в ТОВ «АББ ЛТД» спостерігається суттєве падіння розміру чистого прибутку, а отже, й обсягу власного капіталу, збільшення показника фінансового левериджу говорить про зростання обсягів залученого капіталу, необхідного в цьому році для розширення діяльності. Про доцільність прийнятого управлінського рішення щодо залучення позикового капіталу у 2016 році свідчить зростання чистого прибутку на 17688 тис. грн або на 3075,6%.

Як вже зазначалося раніше, доцільним є порівняння показника фінансового левериджу не лише в динаміці, але й з середньогалузевим чи середньоринковим. Для цього використаємо дані за групою G «Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів», до якої за КВЕД-ом належить основний вид діяльності ТОВ «АББ ЛТД». Показники «власного капіталу» та «залученого капіталу» збирає та систематизує Державна служба статистики України у розділі «Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності станом на відповідну дату». У табл. 3.12 розраховані середньогалузеві коефіцієнти фінансового левериджу.

Таблиця 3.12

Середньогалузеві складові показника фінансового левериджу та його розрахунок для підприємств оптової і роздрібної торгівлі

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Всього позиковий капітал на ринку, млн грн	1008186,6	1040455,9	1266602,5	1578717,7	1825909,8
Всього власного капіталу на ринку, млн грн	101429,7	38186,6	-27584,2	-34584,3	16409,8
Суб'єкти господарювання, одиниць	890658,0	988694,0	989064,0	910413,0	837797,0
Середній позиковий капітал одного суб'єкта, тис грн	1132,0	1052,4	1280,6	1734,1	2179,4
Середній власний капітал одного суб'єкта, тис грн	113,9	38,6	-27,9	-38,0	19,6
Коефіцієнт фінансового левериджу	9,9	27,2	-45,9	-45,6	111,3

Розраховані показники свідчать про нестабільність загальної ситуації на ринку. У 2015-2016 роках власний капітал підприємств оптової та роздрібною торгівлі має від'ємне значення, а отже, їх діяльність характеризується від'ємним фінансовим результатом – збитком. У 2013 році на кожну гривню власного капіталу на ринку в середньому припадало 9,9 гривень позикового капіталу. У 2014 році це значення збільшилося до 27,2 грн залученого капіталу на 1 грн власного. За період 2015-2016 років робити висновок за показником є недоцільним, але для покриття збитків підприємства продовжують залучати більші суми із зовнішніх джерел фінансування. На це вказує збільшення позикового капіталу у 2015-2016 роках на 21,7% та 24,6% відповідно. У 2017 році середньогалузевий фінансовий леверидж досягає суттєвих 111,3 одиниць, тобто на 1 грн власного капіталу тут припадає 111,3 грн залученого капіталу, що більше ніж в десять раз перевищує показник базового року. На це вплинуло зменшення власного капіталу на 83,8% та збільшення позикового капіталу на 81,1%.

Показники досліджуваного підприємства стабільніші та коливаються незначно, не досягаючи від'ємних значень. Це свідчить про ефективне управління та здатність підприємства швидко адаптуватися до змін на ринку. Порівняння середньогалузевого фінансового левериджу на левериджу у ТОВ «АББ ЛТД» представлено на рис. 3.1.

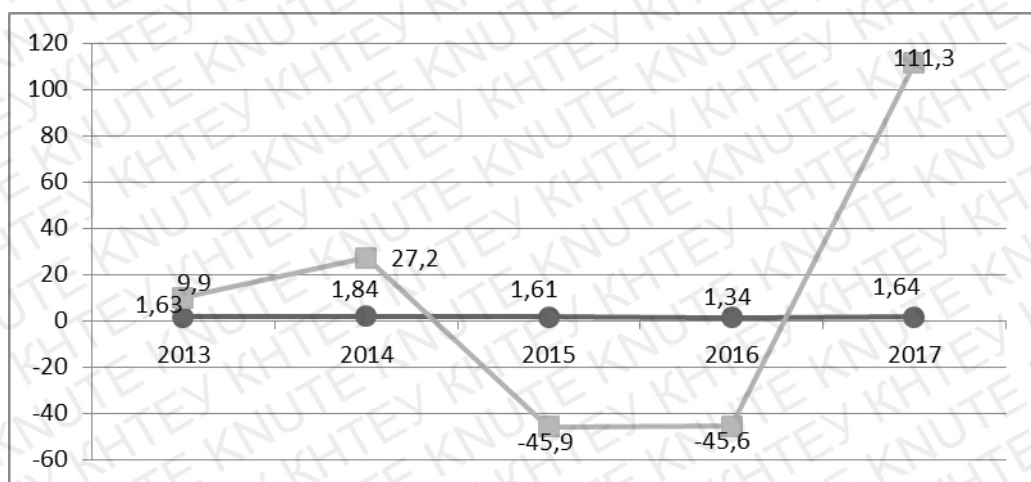

Рис. 3.1. Порівняння середньогалузевого фінансового левериджу та його значення на ТОВ «АББ ЛТД» (■ – середньогалузевий показник ● – показник досліджуваного суб'єкта)

Отже, у сучасних економічних умовах одним з найважливіших завдань управління будь-якого суб'єкта господарювання є максимізація рівня рентабельності власного капіталу при конкретному рівні фінансового ризику. Використання фінансового левериджу для реалізації цієї мети є найбільш оптимальним механізмом аналізу. Діагностика фінансового левериджу та оцінка його ефекту дозволила визначити найбільш оптимальну структуру капіталу підприємства, знайти приховані резерви підвищення ефективності використання коштів підприємства та приймати своєчасні і ефективні управлінські рішення для розширення діяльності.

3.3. Методика аналізу показників ділової активності та рентабельності підприємства

Оцінити наскільки ефективно підприємство використовує ресурси дозволяє аналіз ділової активності, адже цей показник зумовлює платоспроможність, фінансову стійкість та стабільність діяльності підприємства.

Взагалі показники ділової активності дають змогу оцінити, наскільки ефективно суб'єкт господарювання використовує кошти. До такої системи належать показники оборотності, які мають велике значення для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки швидкість обороту коштів, тобто швидкість перетворення їх у грошову форму, безпосередньо впливає на платоспроможність підприємства. У процесі аналізу ділової активності одними з найважливіших показників є тривалість операційного та фінансового циклів, так як результати його дають змогу визначити, наскільки ефективно ведеться загальна фінансово-господарська діяльність підприємства, вчасно виявити відхилення та проблеми з метою їх усунення.

Для аналізу ділової активності ТОВ «АББ ЛТД» розрахуємо основні показники (табл. 3.13).

Динаміка показників ділової активності ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	Рік					Відхилення, %				
	2013	2014	2015	2016	2017	2014 до 2013	2015 до 2014	2016 до 2015	2017 до 2016	2017 до 2013
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,86	2,2	1,18	1,85	1,91	-23,08	-46,36	56,78	3,24	-33,22
Тривалість обороту оборотних активів, дні	125,72	163,45	306,31	195,01	188,69	30,01	87,40	-36,34	-3,24	50,09
Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках (дебіторської заборгованості)	8,81	7,75	3,94	8,33	8,22	-12,03	-49,16	111,42	-1,32	-6,70
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	41,42	47,11	92,59	43,84	44,39	13,74	96,54	-52,65	1,25	7,17
Коефіцієнт оборотності запасів	9,95	8,64	6,89	7,48	9,21	-13,17	-20,25	8,56	23,13	-7,44
Коефіцієнт завантаженості активів	0,39	0,51	0,92	0,58	0,59	30,77	80,39	-36,96	1,72	51,28
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	6,78	5,52	2,83	4,01	4,5	-18,58	-48,73	41,70	12,22	-33,63
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,25	3,05	2,24	3,17	2,88	-28,24	-26,56	41,52	-9,15	-32,24
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	85,79	119,64	163,25	115,25	126,61	39,46	36,45	-29,40	9,86	47,58

Коефіцієнт оборотності оборотних активів характеризує швидкість обороту (кількість оборотів за період) всіх оборотних активів підприємства або суму доходу, яка отримується з кожної гривні активів. Визначається відношенням обсягу чистого доходу від реалізації до середньої вартості оборотних активів. Значення даного показника свідчить про те, що підприємство отримує 1,91 грн чистого доходу з кожної гривні оборотних активів у 2017 році і 2,86 грн у 2013 році, тобто на 1 грн оборотних активів припадає на 0,95 грн чистого доходу від реалізації менше, аніж це було на початку періоду.

За період 2013-2017 року спостерігається падіння коефіцієнтів оборотності оборотних активів, власного капіталу і кредиторської заборгованості в межах 32-33%.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує кількість оборотів кредиторської заборгованості за період і визначається відношенням обсягу реалізації до середньої кредиторської заборгованості за період. Зменшення даного показника на 32,24% у 2017 році, в порівнянні з початком досліджуваного періоду, свідчить про прискорення оборотності кредиторської заборгованості та зменшення її тривалості. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості характеризує збільшення комерційного кредиту, що надається підприємству контрагентами лише у 2016 році в порівнянні 2015, де коефіцієнт зріс на 41,52% і, таки чином, тривалість його обороту скоротилась на 29,40% або 44 неповні дні. Коефіцієнт завантаженості активів показує, що на 1 грн. продажу припадає 0,39 грн у 2013 році і 0,59 грн. майна у 2017 році. Збільшення коефіцієнту на 51,28% у порівнянні з початком періоду свідчить про збільшення ефективності використання активів підприємства. Як бачимо, в цілому відбулися позитивні зміни у складі показників, якими характеризується ділова активність

В результаті детального аналізу фінансового стану можемо стверджувати, що підприємство працює більш менш стабільно та спостерігається подальша тенденція до покращення господарської діяльності.

Аналіз показників рентабельності є важливим для оцінки потенційних можливостей підприємства щодо формування прибутку та оцінки фінансового стану. Тому в складі фінансового аналізу обов'язковим є проведення порівняльного їх аналізу.

За загальним правилом рентабельність визначають як показник ефективності певного виду діяльності, співвідношення обсягу прибутку до певного виду понесених витрат. Іншими словами рентабельність – це ступінь дохідності, вигідності та прибутковості господарської діяльності суб'єкта господарювання. Всі показники рентабельності, що розраховані далі для базового підприємства, дозволяють сукупно відобразити «якість» його фінансового стану й перспективи розвитку.

Розраховані показники рентабельності ТОВ «АББ ЛТД» за період 2013-2017 років подані у табл. 3.14, а їх динаміка наводиться у табл. 3.15.

Таблиця 3.14

Показники рентабельності ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6
Рентабельність фінансово-господарської діяльності					
Операційна рентабельність	0,07	0,07	0,11	0,04	0,03
Загальна рентабельність	0,06	0,06	0,09	0,01	0,03
Чиста рентабельність	0,05	0,04	0,07	0	0,03
Рентабельність виробничих витрат	0,06	0,06	0,1	0	0,04
Рентабельність загальних витрат	0,05	0,04	0,06	0	0,03
Рентабельність активів і пасивів					
Рентабельність власного капіталу	0,32	0,24	0,2	0	0,14
Рентабельність активів	0,12	0,08	0,08	0	0,05
Рентабельність виробничого потенціалу	0,45	0,36	0,47	0,01	0,24
Рентабельність оборотних активів	0,14	0,1	0,08	0	0,06

Як бачимо з табл. 3.15 підприємство знаходиться в стані погіршення господарської діяльності, оскільки всі показники рентабельності мають тенденцію до зменшення, тож падає ефективність господарювання ТОВ «АББ ЛТД».

Динаміка показників рентабельності ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	Відхилення, %				
	2014 до 2013	2015 до 2014	2016 до 2015	2017 до 2016	2017 до 2013
1	2	3	4	5	6
Рентабельність фінансово-господарської діяльності					
Операційна рентабельність	0,00	57,14	-63,64	-25,00	-57,14
Загальна рентабельність	0,00	50,00	-88,89	200,00	-50,00
Чиста рентабельність	-20,00	75,00	-100,00	-	-40,00
Рентабельність виробничих витрат	0,00	66,67	-100,00	-	-33,33
Рентабельність загальних витрат	-20,00	50,00	-100,00	-	-40,00
Рентабельність активів і пасивів					
Рентабельність власного капіталу	-25,00	-16,67	-100,00	-	-56,25
Рентабельність активів	-33,33	0,00	-100,00	-	-58,33
Рентабельність виробничого потенціалу	-20,00	30,56	-97,87	2300,00	-46,67
Рентабельність оборотних активів	-28,57	-20,00	-100,00	-	-57,14

Найгірша ситуація спостерігається у 2017 році, так як більшість показників рентабельності дорівнюють нулю. Найкраща ж ситуація спостерігається у 2015 році, так як лише рентабельність власного капіталу і оборотних активів знижується (але падіння не перевищує 20%). Тому можна говорити, що у цьому році ефективність діяльності суттєво підвищується. В наступні роки вона знову має негативні тенденції у своїх змінах.

Отже, на сьогодні висока ділова активність підприємства та його рентабельність є одними із вирішальних чинників його комерційних успіхів та місця на ринку серед численних конкурентів. Наявні методики розрахунку та оцінки ділової активності і рентабельності наразі потребують вдосконалення, зокрема у частині поєднання результатів кількісного та якісного аналізу і вироблення на цій основі системи конкретних управлінських рішень стратегічного та тактичного характеру, обґрунтування інструментарію їх реалізації. Такий підхід дозволяє не лише удосконалювати методику оцінки ділової активності і рентабельності, а й розвивати підходи до практичного покращення механізмів управління ефективністю діяльності підприємства. Нажаль, як бачимо, показники ділової активності та рентабельності ТОВ

«АББ ЛТД» за 2013-2017 роки свідчать про скорочення ефективності його фінансово-господарської діяльності. Щоб підвищити показник рентабельності, потрібно скоротити всі витратні статті, а саме: зменшити транспортні витрати; налагодити систему збуту; підвищити продуктивність праці; підприємству необхідно скоротити витрати на виробництво та реалізацію продукції.

3.4. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Альтмана

Загрозу настання банкрутства пов'язують із настанням фінансової кризи, яка характеризується розбалансованістю діяльності та обмеженими можливостями впливу на фінансові відносини. У 2016 році в Україні в процедурі банкрутства знаходилося 2073 суб'єкта господарювання, з них 1524 підприємства визнані банкрутами, що становить 73,52% тих, що знаходились в процесі банкрутства. У 2010-2011 роках кількість підприємств, що перебували у процедурах банкрутства, становила 14642 та 17178 юридичних осіб [90, 28].

Для діагностики ймовірності настання банкрутства суб'єкта господарювання поширеною практикою є застосування математичних моделей: моделей з використанням фінансових коефіцієнтів, з використанням агрегованих показників, з використанням бальних оцінок, дискримінантного та стратегічного аналізу, а також змішаних моделей. У даному дослідженні розглянуто моделі дискримінантного аналізу на прикладі моделей Альтмана.

Двофакторна модель Альтмана є найпростішою у дискримінантному аналізі. Відповідно до неї в аналізі використовують два суттєвих показника діяльності – коефіцієнт покриття (K_{Π}) та коефіцієнт фінансової автономії ($K_{\Phi A}$), або відношення залученого капіталу до загальної суми капіталу або активів.

Двофакторна модель Альтмана має наступний вигляд:

$$Z_2 = -0,3877 - 1,0736K_{\Pi} + 0,0579K_{\Phi A} \quad (3.4.)$$

Константи, використані у формулі, були визначені на основі вибіркового статистичного аналізу даних підприємств у країнах з ринковою економікою.

Відтак при розробці моделі вчений вивчив фінансовий стан 66 юридичних осіб. З даної вибірки 50% підприємств збанкрутіла, інша половина – вела достатньо успішну діяльність. Едвардом Альтманом також досліджено, що найбільш точні результати можуть бути розрахованими за юридичними особами, що знаходяться на території США. Висновок за моделлю робиться наступний: додатне значення індексу вказує на високий ризик банкрутства, показник, який дорівнює нулю говорить про середній ризик (50%), від’ємні значення характеризують низький ризик. Для американських підприємств індекс, який опускається нижче, ніж на 3 одиниці, свідчить про умовну відсутність ризиків банкрутства у найближчий період. У табл. 3.16 подані результати аналізу за дискримінантною моделлю.

Таблиця 3.16

Діагностика ймовірності банкрутства за двофакторною моделлю Альтмана для ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
<i>I</i>	2	3	4	5	6
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,51	1,41	1,52	1,63	1,51
Коефіцієнт автономії	0,79	0,35	0,38	0,43	0,38
Індекс Z	-1,96	-1,88	-2,00	-2,11	-1,99

Відповідно двофакторній моделі Альтмана ймовірність настання реального банкрутства на підприємстві ТОВ «АББ ЛТД» за досліджуваний період є середньою, але ближче до низької. Проте спостерігаємо, що така ймовірність зменшується, причому у порівнянні з 2013 роком у 2017 році вона зменшилась на 1,5%, але в порівнянні з 2016 роком збільшилась на 5,7%.

Крім двофакторної моделі у напрацюваннях Альтмана також знаходяться п’ятифакторна модель для акціонерних товариств, чії акції котируються на ринку та чії акції не торгуються на біржі та семифакторна модель.

Українськими практиками розроблена модель на основі п’ятифакторної моделі Альтмана для акціонерних товариств, акції яких не котируються на ринку цінних паперів, проте вона може використовуватися не лише для акціонерних підприємств, але й для інших типів господарських товариств.

П'ятифакторна модель для підприємств, чії акції котируються на ринку, має наступний вигляд:

$$Z_5 = 1,2K_1 + 1,4K_2 + 3,3K_3 + 0,6K_4 + 0,99K_5, \text{ де} \quad (3.5.)$$

K_1 – частка власного оборотного капіталу в активах;

K_2 – сума нерозподіленого прибутку на 1 грн активу;

K_3 – сума прибутку до оподаткування на 1 грн активу;

K_4 – ринкова вартість власного капіталу / балансова вартість зобовязань;

K_5 – віддача активів.

П'ятифакторна модель Альтмана для суб'єктів господарювання, чії акції не котируються на біржі, та підходять для українських підприємств незначно відрізняється та має вигляд:

$$Z_5 = 0,717 K_1 + 0,847 K_2 + 3,107 K_3 + 0,42 K_4 + 0,995 K_5 \quad (3.6.)$$

Замість четвертого показника у даній моделі використовується показник балансової вартості власного капіталу на 1 грн залученого капіталу.

Розрахунок ймовірності настання банкрутства за п'ятикратною моделлю Альтмана на ТОВ «АББ ЛТД» представлена у табл. 3.17.

Таблиця 3.17

Діагностика ймовірності банкрутства за п'ятифакторною моделлю Альтмана для ТОВ «АББ ЛТД»

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
<i>I</i>	2	3	4	5	6
K_1	0,73	0,67	0,80	0,83	0,72
K_2	0,14	0,13	0,19	0,21	0,18
K_3	0,12	0,08	0,08	0,00	0,05
K_4	0,61	0,54	0,62	0,75	0,61
K_5	2,57	1,94	1,09	1,71	1,71
Індекс Z_k	3,85	3,01	2,32	2,80	2,78

Відповідно до результатів розрахунку за п'ятифакторною моделлю Альтмана у досліджуваній період індекс вказує на низьку можливість настання банкрутства (1-5% у 2013-2014 роках та 15-20% – у 2015-2017). Отже, закордонні моделі не дають достатнього об'єктивного результату, за яким можна приймати економічні рішення. Це викликано різницею в економічній та

політичній ситуації, величиною інфляції та інших показників, які вимагають того, щоб їхній вплив був оцінений в аналізі за моделями Альтмана.

Отже, існують багато закордонних методів визначення ймовірності настання банкрутства на підприємствах, проте аби вони показували достовірний результат, необхідно проводити вдосконалення даних методик з урахуванням економічної ситуації та ринкових вимог в Україні. Таким чином, враховуючи простоту розрахунку та можливість застосування при проведенні зовнішнього аналізу на основі бухгалтерського балансу, підприємству було запропоновано впровадження на практиці моделей Альтмана для прогнозування імовірного банкрутства.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі здійснено обґрунтування основних положень дослідження аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання (за матеріалами ТОВ «АББ ЛТД» за період 2013-2017 роки). Одержані результати свідчать про досягнення поставленої мети і дають змогу зробити наступні висновки та пропозиції:

Фінансовий стан є одним з найважливіших показників діяльності підприємства, так як вплив на нього сприяє збільшенню обсягів виробництва, реалізації продукції, підвищення рівня адаптованості суб'єкта господарювання до змін на ринку, забезпечує зниження ймовірності банкрутства і підвищення конкурентоспроможності підприємства. Безпосередньо вплив на фінансовий стан можна вчиняти за результатами інформації, отриманої після проведення аналізу, так як аналіз фінансового стану дозволяє накопичити, трансформувати і використовувати інформацію, аби оцінити поточний і перспективний стан підприємства, можливості розвитку його фінансового забезпечення, доступні джерела фінансування та доцільність їх залучення, а також дає змогу спрогнозувати ефект від таких залучень.

Для аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання існує широке коло методів, проте процедура оцінки та аналізу завжди висуває перед суб'єктом аналізу проблему вибору методу, який доцільно використовувати. Для українських підприємств найбільш оптимальним є використання методики Мниха С. В., що наголошує на застосуванні 6 методів аналізу, зокрема, оцінка ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, левериджу та діагностика імовірності настання банкрутства.

Питання аналізу фінансового стану підприємства доволі широко розкривається у нормативно-правовій та спеціальній літературі та зачіпає всі необхідні аспекти. Хоча й існують деякі невивчені сторони, наприклад, універсальне поняття фінансового стану та методика його дослідження. Тому зараз є необхідність продовжувати дослідження у сфері аналізу фінансового стану, аби вирішити перераховані проблеми.

Важливою особливістю управління фінансовим станом підприємства слід вважати ступінь розкриття інформації про її діяльність, включаючи нефінансову інформацію. Серед нефінансових показників, які характеризують фінансові очікування розвитку підприємства можна віднести появу сильних конкурентів, втрату важливих постачальників чи споживачів, тощо. Відповідно до вимог МСФЗ та МСА така інформація має розкриватися додатково у фінансовій звітності підприємства, однак така вимога відсутня у національних П(С)БО.

Отже, при організації управлінського обліку необхідно чітко визначити об'єкти обліку, визначити головний центр консолідації управлінського обліку, на який буде покладена місія розробки та реалізації облікової політики, що регламентує правила ведення управлінського обліку та визначити центри відповідальності. Великі центри, у свою чергу, можуть бути поділені на дрібніші центри відповідальності. Реалізація облікової політики в частині управлінського обліку фактично веде до створення системи моніторингу, що дозволяє контролювати доходи і витрати підприємства, виявляти слабкі ланки, здійснювати комплексне оцінювання фінансової стійкості.

Для забезпечення ефективно фінансово-господарської діяльності базового підприємства необхідно проводити внутрішній контроль безперервно та оперативно, аби забезпечувати вчасне керування ризиками діяльності. На досліджуваному підприємстві присутня ефективна система внутрішнього контролю, так як визначено відповідальних суб'єктів (керівник, бухгалтер, уповноважені керівником особи), крім того контролюючими суб'єктами виступають інвентаризаційна комісія. Підприємством проводяться всі необхідні процедури, необхідні для забезпечення ефективного виконання названими вище особами своїх посадових обов'язків. Для оцінки ефективності системи внутрішнього контролю було розроблений Тест системи внутрішнього контролю, застосування якого дозволить уповноваженим особам оцінити систему бухгалтерського обліку та фінансового стану підприємства, розробити рекомендації щодо їх поліпшення.

Більшість результативних показників фінансово-господарської діяльності

досліджуваного суб'єкта господарювання ТОВ «АББ ЛТД» мають тенденцію до падіння протягом 2013-2017 роках, що свідчить про скорочення її ефективності. Відтак, у 2014-2015 роках виручка від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг зменшилася на 16,75% та 35,95% (або 127 333 тис. грн та 227 502 тис. грн відповідно), що вказує на зменшення обсягів торгівельної діяльності підприємства. При цьому зменшується й собівартість реалізованої продукції на 24,52% та 36,92%. Фінансовий результат від операційної діяльності також у двох періодах падає, проте чистий дохід в результаті у 2015 році збільшується. У 2016 році спостерігаються позитивні тенденції щодо виручки від реалізації, собівартості реалізованої продукції та валового прибутку, проте фінансовий результат зменшується суттєво на 98%. У 2017 році ситуація дещо покращується. Фінансовий результат до оподаткування збільшується на 283%, а чистий дохід – на 3176%, що є дуже позитивним для цього періоду. Загалом, фінансові показники діяльності не мають стабільної і чіткої тенденції до збільшення, тобто ефективність діяльності підприємства коливається залежно від періоду.

Для визначення рівня платоспроможності конкретного суб'єкта господарювання використовуються три показники: коефіцієнт абсолютної платоспроможності, коефіцієнт швидкої платоспроможності та коефіцієнт поточної платоспроможності. Коефіцієнт абсолютної платоспроможності характеризує ту частину поточних зобов'язань, яку суб'єкт господарювання може погасити негайно за допомогою грошових коштів на власних рахунках. Даний показник має високу нестабільність (якщо у 2013 році значення коефіцієнта відхилялося від нормативного значення на 36 %, то у 2017 році це перевищення становило вже 45 %). Коефіцієнт швидкої платоспроможності є найбільш наближеним до нормативного значення за досліджуваним підприємством. Тобто підприємство здатне погасити свої поточні зобов'язання у достатній мірі за рахунок грошових коштів на рахунках та дебіторської заборгованості всіх видів. Коефіцієнт поточної платоспроможності у 2013 та 2017 році мають ідентичні значення та відхиляються від нормативів на 49 %. У 2014-2016 рр. значення показника коливається у проміжку 1,41-1,63 одиниці,

тобто спостерігається незначна позитивна тенденція до збільшення. Коефіцієнт свідчить про наявність оборотних активів, які можуть погасити обсяги поточних зобов'язань. Отже, ТОВ «АББ ЛТД» має достатньо активів для погашення своїх боргів перед контрагентами. Але показники платоспроможності вказують на відсутність у досліджуваного суб'єкта абсолютної фінансової стійкості.

У сучасних економічних умовах одним з найважливіших завдань управління будь-якого суб'єкта господарювання є максимізація рівня рентабельності власного капіталу при конкретному рівні фінансового ризику. Використання фінансового левериджу для реалізації цієї мети є найбільш оптимальним механізмом аналізу. Діагностика фінансового левериджу та оцінка його ефекту дозволяє визначити найбільш оптимальну структуру капіталу підприємства, знайти приховані резерви підвищення ефективності використання коштів підприємства та приймати своєчасні і ефективні управлінські рішення для розширення діяльності. Показники рентабельності діяльності ТОВ «АББ ЛТД» за 2013-2017 рр., що підприємство знаходиться в стані погіршення господарської діяльності, оскільки всі показники рентабельності мають тенденцію до зменшення, тож падає ефективність господарювання ТОВ «АББ ЛТД». Найгірша ситуація спостерігається у 2017 році, так як більшість показників рентабельності дорівнюють нулю. Найкраща ж ситуація спостерігається у 2015 році, так як лише рентабельність власного капіталу і оборотних активів знижується (але падіння не перевищує 20%). Тому можна говорити, що у цьому році ефективність діяльності суттєво підвищується. В наступні роки вона знову має негативні тенденції у своїх змінах. Отже, показники ділової активності та рентабельності ТОВ «АББ ЛТД» за 2013-2017 роки свідчать про скорочення ефективності його фінансово-господарської діяльності.

Існують багато закордонних методів визначення ймовірності настання банкрутства на підприємствах, проте аби вони показували достовірний результат, необхідно проводити вдосконалення даних методик з урахуванням економічної ситуації та ринкових вимог в Україні. Закордонні моделі не дають

достатнього об'єктивного результату, за яким можна приймати економічні рішення. Це викликано різницею в економічній та політичній ситуації, величиною інфляції та інших показників, які вимагають того, щоб їхній вплив був оцінений в аналізі за моделями Альтмана. Цей метод дає можливість поділу аналізованих компаній на потенційних банкрутів і не банкрутів та має високу точність розрахунків. Нами було запропоновано застосування підприємством у своїй господарській діяльності показника проводити розрахунок ймовірності настання банкрутства за п'ятифакторною моделлю Альтмана. До результатів розрахунку за п'ятифакторною моделлю Альтмана у досліджуваний період індекс вказує на низьку можливість настання банкрутства (1-5% у 2013-2014 рр. та 15-20% - у 2015-2017 роках).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996–XIV від 16.07.1999 р.
2. Закон України «Про державну статистику» № 2614–XII від 17.09.1992 р.
3. Господарський кодекс України № 436–IV від 16.01.2003 р.
4. Митний кодекс України від № 4495-VI 13.03.2012 р.
5. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р.
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: в ред. наказу Міністерства фінансів України № 1591 від 09.12.2011 р.
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р.
8. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Наказ Міністерства фінансів України від № 449 20.04.2015 р.
9. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України № 476 від 11.04.2013 р.
10. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України № 356 від 29.12.2000 р.
11. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Затв. наказом Міністерства фінансів України №433 від 28.03.2013 р.
12. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України №433 від 28.03.2013 р.
13. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Затв. наказом Міністерства фінансів України № 635 від 27.06.2013 р.
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затв. наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р.

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: Затв. наказом Міністерства фінансів України № 628 від 27.06.2013 р.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок та зміни у фінансових звітах»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від № 137 28.05.1999 р.
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку подання фінансової звітності» № 1223 від 30.11.11 р.
18. Аналіз господарської діяльності / В.О. Шевчук, О.В. Коновалова, В.П. Пантелеев / Нац. акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К. : Інформ.-аналіт. аг-ство, 2011. – 399 с.
19. Аренс Э.А. Аудит / Э. А. Аренс, Дж. К. Лоббек; пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 550 с.
20. Астахов В.П. Бухгалтерский (финансовый учет) / В. П. Астахов. – М.: Март, 2003. – 925с.
21. Аудит Монтгомери / Ф.Л. Дефлиз, Г.Р. Дженик, В.М. О’Рейлли, М.Б. Хирш; пер. с англ. под ред. Я.В. Соколова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 542 с.
22. Бабешко Л.О. Коллакационные модели прогнозирования в финансовой сфере. – М.: Экзамен, 2001. – 277 с.
23. Балабанов И.Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующего субъекта: Учеб. пособие. – М.: Финансы и статистика, 1994. – 80 с.
24. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова – К.: Либідь, 2003. – 374 с.
25. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / За ред. Є.В. Мниха. – К.: КНТЕУ, 2005.
26. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 215 с.
27. Бержанір І.А., Вінницька О.А., Гвоздей Н.І. Інтегральні оцінка фінансового стану підприємства. – 2018. – № 2 (54).

28. Бідюк П.І. Аналіз ризику банкрутства підприємств з використанням чітких та нечітких моделей / П.І. Бідюк, В.В. Вертелецький, А.О. Жирова // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – № 12.
29. Білик М.Д., Фещенко О.П. Фінансовий стан господарських товариств в Україні та напрями його поліпшення : монографія / М. Д. Білик, О. П. Фещенко. – К.: КНЕУ, 2015. – 346 с.
30. Білуха М.Т. Курс аудиту: Підручник. – К.: Вища шк. – Знання, 1998. – 574 с.
31. Бланк И.А. Стратегия и тактика управления финансам. – К.: МП «ИТЕМ ЛТД» СП «АДЕФ Украина», 1996. – 534 с.
32. Болух М.А. Економічний аналіз господарської діяльності: Навч. посібник / Болух М.А. та ін. – К.: КНЕУ, 2001.
33. Борецька Н.П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства / Н. Борецька, К. Міщенко // Інвестиції: практика і досвід. – 2016. – №20. – с. 63-66.
34. Бреус С.В., Шматуха В.С. Оцінка фінансового стану підприємства та основні напрями його покращення / С.В. Бреус, В.С. Шматуха // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2016. – № 12 (22).
35. Бутко А.Д. Методи і моделі прийняття управлінських рішень в аналізі та аудиті : Навч. посібник / А.Д. Бутко, О.О. Заремба. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 323 с.
36. Бутко А.Д. Теорія економічного аналізу: Підручник. – К.: КНТЕУ, 2009. – 411с.
37. Вакалюк Т.А. Хмарні технології в освіті. Навчально-методичний посібник для студентів фізико-математичного факультету. – Житомир: вид-во ЖДУ, 2016. – 72 с.
38. Герчикова И.Н. Менеджмент: учебник для вузов / И.Н.Герчикова. – [4-е изд.]. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 511 с.
39. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

40. Жилкина, А.Н. Финансы : учебник для бакалавров / А. Н. Жилкина, А. М. Ковалева ; отв. ред. А. М. Ковалева. – 6-е изд., пер. и доп. – М. : Издательство Юрайт, 2013. – 443 с.
41. Житний П.Є Визначення впливу зовнішніх чинників на формування облікової політики / П.Є. Житний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 2. – с. 19–25.
42. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: навч. посіб. / В.М. Івахненко [5-е вид.]. – К.: Знання, 2006. – 261 с.
43. Кавун С.В. Економічна та інформаційна безпека підприємств у системі консолідації інформації : навчальний посібник / С.В. Кавун, А.А. Пилипенко, Д.О. Репко. – Х.: вид. ХНЕУ, 2013. – 264 с.
44. Калина А.В., Конева М.И., Яценко В.А. Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровень): Учеб. пособие. – К.: МАУП, 1998. – 272 с.
45. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності корпорації: Навч. посібник. – К.: Знання, 2000.
46. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – 4-те вид. [доп. і перероб.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 451 с.
47. Крутик А.Б. основы финансовой деятельности предприятия: Учеб. пособие для студентов вузов. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Бизнес пресса, 2000. – 446 с.
48. Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник – К.: Кондор, 2009.
49. Лаговська О.А. Обліково–аналітичне забезпечення вартісно-орієнтованого управління: теорія та методологія: монографія / О. А. Лаговська. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 676 с.
50. Легенчук С.Ф. Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід: монографія / С. Ф. Легенчук, К. О. Вольська, О. В. Вақун. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2016. – 228 с.

51. Литвин М.И. Применение матричных балансов для оценки финансового состояния предприятия // Финансы. – 1995. – №6. – с. 23-34.
52. Лукін В. О. Звітність підприємства: Опорний конспект лекцій / В. О. Лукін // Харків: ХІБС УБС НБУ, 2014. – 164 с.
53. Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства / А.А. Мазаракі ; за ред. Н.М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.
54. Мазаракі А.А. Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі : монографія / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 469 с.
55. Мазаракі А.А. Сучасні проблеми регіонального розвитку торгівлі : навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закладів / А. А. Мазаракі. – К., 1994. – 118 с.
56. Мазаракі А.А. Торговельне підприємство: стратегія, політика, конкурентоспроможність : монографія / А. А. Мазаракі, Д. М. Пшеслінський, І. В. Смолін ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 384 с.
57. Матвієнко В.Я. Прогностика. – К.: Українські пропілеї, 2000. – 474с.
58. Мельник В.М. Управління податкоспроможністю суб'єктів господарювання: Навчальний посібник для самостійної роботи. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001.
59. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 132 с.
60. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг / пер. з англ.: О.Л. Ольховікова, О.В.Селезньов, Зеніна О.О., О.В.Гик, С.Г. Біндер. – К., 2010. Ч.1.– 846 с.
61. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг / пер. з англ.: О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньов, О.О. Зеніна, О.В. Гик, С.Г. Біндер. – К., 2010. Ч.2 .– 414 с.
62. Маркорян Э.А. Финансовый анализ / Под ред. Маркорян Э. А. – М.: Приор. 1997.– 92 с.

63. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : [підручник] / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
64. Мних Є.В. Аналіз і оцінка виробничої діяльності підприємств / Є. В. Мних; Львів. ун-т ім. І.Франка. – К.: Львів. ун-т ім. І.Франка, 1994. – 102 с.
65. Мних Є.В. Економічний аналіз / Є.В. Мних. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 412 с.
66. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Є. В. Мних. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 513 с.
67. Мних Є.В. Організаційні аспекти аудиторської діяльності / Є.В.Мних : Матеріали Респуб. наук.-практ. конф. [«Аудиторська діяльність в умовах становлення нових економічних відносин в Україні»]. – Л., 1995. – с. 3.
68. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Є. В. Мних, Н.С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 412 с.
69. Нападовська Л.В. Фінансовий облік: підруч. для студ. вищ. навч. закл./ Л.В. Нападовська, А.В. Алексеева, О.А. Бакурова та ін./ За ред. Л.В. Нападовської. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 700 с.
70. Немченко В.В. Аудит (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) / за ред. В.В. Немченко, О.Ю. Редько. – К. : Центр учбов. л-ри, 2012. – 540 с.
71. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М. Ф. Огійчук, Л.О. Сколотій, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 7-ме вид., перероб. і допов. – К.: Алерта, 2016. – 1040 с.
72. Осмоловский В.В. Теория анализа хозяйственной деятельности. – Минск: Новое знание, 2001.
73. Павленко О.П., Семиліт І.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємств: фактори впливу, оцінка та джерела фінансування. Молодий вчений. 2016. – № 7.
74. Пилипчук Н. М. Концептуальна модель організаційно-методичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів / Н. М. Пилипчук // Економічний аналіз : Зб. наук. праць Терноп. нац. екон. ун-ту. – 2015. – Т. 19 (№ 1).

75. Поддєрьогіна А.М. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А.М. Поддєрьогіна. – 7-ме вид., без змін. – К.:КНЕУ, 2008.
76. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. 2-ге вид., перероб та доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 528с.
77. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Петряєва З.Ф. Курс економічного аналізу: Підручник для студентів ВНЗ/ за ред. Прокопенка І.Ф. – Харків: Легас. – 2004.
78. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2003.
79. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення / О.А. Сарапіна // Причорноморські економічні студії. – 2016. – № 2.
80. Сафіна З.З. Бухгалтерський облік в умовах автоматизації і переходу на МСФЗ // Міжнародний бухгалтерський облік. – 2010. – № 9.
81. Терещенко О. Дискримінанта модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства // Економіка України. – 2003. – №8. – с. 38–44.
82. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с.
83. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : Підручник. – 6-те вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2013. – 982 с.
84. Фещенко О.П. Ділова активність як стратегічний чинник розвитку суб'єкта господарювання / О.П. Фещенко // «Фінансова стратегія економічного розвитку»: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ялта, 1-6 жовтня 2013 р. – с. 259-261.
85. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: Навч. посібник / О.С. Філімоненков. – К.: МАУП, 2004. – 328 с.
86. Фінансовий словник-довідник/ Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я. та ін.: за редакцією Дем'яненка М.Я. – К.: ІАЕУААН, 2003.
87. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. проф. Я.В. Соколова. / Э.С. Хендриксен, М.Ф. Ван Бреда – М.: Финансы и статистика, 2000. – 576 с.

88. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика финансового анализа. – 3-е изд., перераб. И доп. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 208 с.
89. Янчева Л.Н. Аудит в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій: монографія / Л.М. Янчева та ін.; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Х.: ХДУХТ, 2011. – 292 с.
90. Rogova E. Dupont Analysis of the Efficiency and Investment Appeal of Russian Oil-Extracting Companies / E. Rogova // Business and Management 2014: 8th International Scientific Conference, May 15–16, 2014, Vilnius, Lithuania.
91. Soliman M. The Use of DuPont Analysis by Market Participants / Mark Soliman. // The Accounting Review. – 2008. – №3.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

ТОВ «АББ ЛТД» за 2013-2017 роки

<i>АКТИВ</i>	<i>Код</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	1000	335	473	148	80	52
- первісна вартість	1001	407	756	759	759	759
- накопичена амортизація	1002	52	283	611	679	707
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-	-	-	-
Основні засоби:	1010	20124	23613	19214	15128	25317
- первісна вартість	1011	35596	41184	38962	36070	46261
- знос	1012	15472	17571	19748	20942	20944
Довгострокові біологічні активи:	1020	-	-	-	-	-
Первісна вартість ДБА	1021	-	-	-	-	-
Накопичена амортизація ДБА	1022	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:						
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших під-ств	1030	-	-	-	-	-
- інші фінансові інвестиції	1035	-	-	-	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-	-	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	9300	14322	9322	9335	12101
Інші необоротні активи	1090	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1095	29779	38408	28684	24543	37470
II. Оборотні активи						
Запаси	1100	60014	52184	41293	56397	50038
Виробничі запаси	1101	88	27	18	18	18
Незавершене виробництво	1102	-	-	-	-	-
Готова продукція	1103	-	-	-	-	-
Товари	1104	59926	52157	41275	56379	50020
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	68091	51754	75685	42327	51857
Дебіторська заборгованість за розрахунками за авансами	1130	2935	530	46	4367	5071
- з бюджетом	1135	11994	21749	21918	11480	6380
- в тому числі за податком на прибуток	1136	-	21726	21629	11247	6172
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	56	40	106	173	372
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	2908	7344	4667	10443	9541
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	280	263	400	476	401

Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-	-	-
продовження додатку А						
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	98319	134903	183192	177488	177900
Рахунки в банках	1167	98319	134903	183192	177488	177900
Витрати майбутніх періодів	1170	10589	9753	5733	463	810
Інші оборотні активи	1190	10283	8818	11855	8789	14950
Усього за розділом II	1195	265469	287338	344895	312403	317320
III. Необоротні активи та групи вибуття	1200	-	-	-	-	-
БАЛАНС	1300	295248	325746	373579	336946	354790
ПАСИВ	Код	2013	2014	2015	2016	2017
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	87065	87065	87065	87065	87065
Капітал у дооцінках	1405	-	-	-	-	-
Додатковий вкладений капітал	1410	-	-	-	-	-
Резервний капітал	1415	-	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	41098	43616	72237	72237	63523
Неоплачений капітал	1425	(16000)	(16000)	(16000)	(16000)	(16000)
Вилучений капітал	1430	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1495	112163	114681	143302	143859	134588
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-	-	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-	-	-	-
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	1515	7012	6802	3684	1797	10087
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	-	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	1595	7012	6802	3684	1797	10087
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600	-	-	-	-	-
Поточна заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	2367	4116	4062	4349	4753
товари, роботи, послуги	1615	10336	2468	1763	1011	670
- з бюджетом	1620	7194	16885	5101	1726	1621
- у тому числі за податку на прибуток	1621	7194	15554	4192	-	-
- зі страхування	1625	-	-	-	-	-
- з оплати праці	1630	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	55184	50911	77242	55446	88953
Поточна кредиторська	1640	27997	-	-	-	-

заборгованість за розрахунками з учасниками						
---	--	--	--	--	--	--

продовження додатку А

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	37290	73381	39018	70600	63922
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-	-	-	-
Поточні забезпечення	1660	35567	56499	53011	57494	49455
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	68	3	396	664	741
<i>Усього за розділом III</i>	<i>1695</i>	<i>176073</i>	<i>204263</i>	<i>226593</i>	<i>191290</i>	<i>210115</i>
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групи вибуття	1700	-	-	-	-	-
БАЛАНС	1900	295248	325746	373579	336946	354790

Додаток Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

ТОВ «АББ ЛТД» за 2013-2017 роки

Стаття	Код рядк а	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ						
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	760184	632851	405349	576723	605425
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(597183)	(450774)	(284362)	(421625)	(461025)
Валовий :						
прибуток	2090	163001	182077	120987	155098	144400
збиток	2095					
Інші операційні доходи	2120	8921	67177	97747	17949	8330
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122					
Адміністративні витрати	2130	(43301)	(53656)	(58653)	(74377)	(44529)
Витрати на збут	2150	(52309)	(60748)	(56872)	(53693)	(76290)
Інші операційні витрати	2180	(26768)	(89297)	(59341)	(22320)	(14772)
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-	-	-	-
Фінансові результати від операційної діяльності :						
прибуток	2190	49544	45553	43868	22657	17139
збиток	2195					
Доход від участі в капіталі	2200					
Інші фінансові доходи	2220	835	346	5114	11599	13358
Інші доходи	2240	2893	5023	7839	4207	1174
Фінансові витрати	2250	(2677)	(6101)	(12646)	(11543)	(6170)
Втрати від участі в капіталі	2255					
Інші витрати	2270	(1347)	(5148)	(6686)	(21554)	(4956)
Фінансовий результат до оподаткування:						
прибуток	2290	49248	39673	37489	5366	20545
збиток	2295					
Витрати (дохід) з податку на	2300	(13007)	(12155)	(8868)	(4809)	(2300)

прибуток						
Чистий фінансовий результат						
прибуток	2350	36241	27518	28621	557	18245
збиток	2355					

продовження додатку Б

<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
II. СУКУПНИЙ ДОХІД	2465	36241	27518	28621	557	18245
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ						
Матеріальні затрати	2500	779	2031	1197	943	13
Витрати на оплату праці	2505	39095	48078	51774	55412	53124
Відрахування на соціальні заходи	2510	10055	11926	12169	8254	8113
Амортизація	2515	4358	4930	4768	3258	3138
Інші операційні витрати	2520	42102	49471	46814	61145	56166
Разом	2550	96389	116436	116722	129012	120554

Додаток В

Тест системи внутрішнього контролю

ЗАГАЛЬНІ ПРОЦЕДУРИ КОНТРОЛЮ			
I. Оцінка контрольного середовища			
№ з/п	Показники	Критерії	Кількість балів
1	2	3	4
1.	Рівень професійної компетенції головного бухгалтера	Високий	5
		Середній	3
		Низький	0
2.	Наявність і функціонування відділу внутрішнього аудиту або відділу внутрішнього контролю, відповідність визначених цілей, задач, структури масштабам діяльності підприємства	Так	
		Ні	
		Частково	
3.	Робота з аудиторськими матеріалами, внесення змін в облік відповідно до рекомендацій аудитора	Так	
		Ні	
		Не завжди	
4.	Дотримання єдиної методики ведення обліку на базі головного підприємства, його філіалах, структурних підрозділів	Так	
		Ні	
5.	Проведення періодичних перевірок власними силами (внутрішній аудит, служба внутрішнього контролю) або за допомогою аудиторських фірм	Так	
		Ні	
II. Оцінка системи обліку			
1.	Наявність облікової політики	Так, із загальними даними	
		Так, з розкриттям особливостей ведення обліку	
		Ні	
2.	Відповідність критеріїв, відображених в обліковій політиці, критеріям, що встановлені законодавством, застосування	Відповідає	
		Не відповідає	

	положень облікової політики в	Відсутня облікова політика		
3.	Форма ведення обліку і підготовка звітності	Повністю комп'ютеризований облік		
		Змішаний		
		Ручний		

продовження додатку В

1	2	3	4
4.	Вид комп'ютерної програми, що використовується	Використання ліцензійної програми	
		Програма власної розробки	
		Використання неліцензійної програми	
		Відсутність комп'ютеризації	
5.	Своєчасність відображення фінансово-господарських операцій в бухгалтерському обліку	Так	
		Ні	
		Не завжди	
6.	Дотримання строків підготовки та здачі фінансової звітності	Так	
		Ні	
		Не завжди	

III. Оцінка контрольних процедур

№ з/п	Показники	Критерії			Кількість балів
		Так	Не завжди	Ні	
		5	3	0	
1.	Встановлення строків здачі внутрішньої звітності до бухгалтерії підприємства				
2.	Дотримання графіку документообігу, відповідна реєстрація вхідної та вихідної документації				
	Візування первинної документації на підприємстві				
4.	Документальне оформлення контрольних процедур				
5.	Співпраця з персоналом: проведення періодичних тематичних співбесід, внутрішньофірмове навчання				
СПЕЦІАЛЬНІ ПРОЦЕДУРИ КОНТРОЛЮ					

Оцінка розрахункової дисципліни підприємства				
№ з/п	Процедури	Критерії		Кількість балів
		Так 1	Ні 0	
1.	Виписка рахунків і отримання авансів не взаємозалежні події			
2.	Виписка рахунків і відвантаження продукції не залежать від обліку заборгованості			

продовження додатку В

3.	Систематичне звіряння даних аналітичного та синтетичного обліку			
4.	Доступ до обліку розрахунків обмежений колом кваліфікованих працівників з урахуванням службових обов'язків			
5.	Реєстри рахунків систематично контролюються на наявність відповідних реквізитів та візування			
8.	Виписки по банку розносить особа, що не причетна до обліку розрахункових операцій			
9.	Перед відвантаження (прийомом) продукції проводиться ретельна перевірка товаросупровідної документації			
10.	Невикористані та недійсні рахунки пильно контролюються уповноваженим працівником			
11.	Виставляючи рахунки, чітко дотримуються встановленого прейскуранта цін			
12.	Існуюча заборгованість класифікується за термінами виникнення та погашення			
13.	Скарги ділових партнерів щодо помилок в документах вчасно та в повному обсязі контролюються та вирішуються			
14.	Відповідна особа періодично порівнює фактичні продажі з плановими продажами і контролює суттєві різниці			
15.	Записи в журналі реєстрації виписки рахунків систематично порівнюються з документами на відвантаження			
16.	Рахунки-фактури: <ul style="list-style-type: none"> - порівнюються зі схваленими замовленнями щодо продажу; - порівнюються з товаросупровідною документацією; - перераховуються на арифметичну точність; - погоджуються із затвердженими прейскурантами. 			

Додаток Г

Спеціальна література з теми дослідження

№ з/п	Назва і автор	Питання, що розкривають окремі аспекти дослідження
1	2	3
1	Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. «Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення»	Нові підходи сприяння виходу підприємств з кризи та забезпечення їх належного фінансово-економічного стану. Розробка методів аналізу та шляхів покращення фінансового стану фірми з метою збільшення майнового потенціалу, відновлення платоспроможності та прибутковості.
2	Юнацький М. О. «Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства»	Теоретико-методологічні аспекти прогнозування фінансового стану підприємства, методи прогнозування та фактори, що перешкоджають нормальному застосуванню прогнозування фінансового стану на підприємстві.
3	Піскунов О. Г., Метеленко Н. Г., Лободзинська Т. П. «Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства»	Вимоги до комплексної оцінки фінансового стану та узагальнення досвіду такої оцінки. Обґрунтування необхідності здійснення комплексної оцінки фінансового стану в мінливих ринкових умовах.
4	Биба В. В., Лоза Т. В. «Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства»	Теоретичні аспекти діагностики та прогнозування фінансового стану. Аналіз показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, показники ділової активності та напрямки їх покращення.
5	Ясіновська І. Ф. «Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств»	Поняття «фінансової стійкості», фактори, що впливають на її рівень. Підходи здійснення аналізу та пропозиції щодо покращення методичного забезпечення оцінки фінансового стану.
6	Івченко Л. В., Федорченко О. Є. «Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення»	Сутність аналізу фінансового стану, напрями вдосконалення інформаційного та методичного забезпечення, з метою підвищення якісного рівня управління підприємством
7	Азарова А. О.,	Побудова математичних моделей та методів оцінки

	Рузакова О. В. «Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства»	фінансового стану на базі математичних апаратів нечітких множин та порогових елементів.
--	--	---

продовження додатку Г

1	2	3
8	Проволоцька О. М., Воронкова А. В. «Сучасні тенденції фінансової стійкості вітчизняних промислових підприємств»	Проаналізовано фінансову стійкість промислових підприємств України за період 2008-2016 рр. Зроблено висновок про незадовільну фінансову стійкість впродовж досліджуваного періоду та визначено чинники, що вплинули на дану ситуацію.
9	Жук Н. Т. «Роль фінансового аналізу в системі економічної безпеки підприємства»	Основні економічні проблеми, роль фінансового аналізу в умовах ринкової економіки, способи досягнення фінансового стану, конкурентоспроможності і фінансово-економічної безпеки.
10	Ковальчук Т. М., Вергун А. І. «Аналіз фінансового стану підприємств за фазами їх життєвого циклу»	Методичний інструментарій фінансового аналізу на різних фазах життєвого циклу підприємства. Порівняльний аналіз фінансового стану на основі дослідженої методики в рамках стратегічного аналізу та аналізу інвестиційної привабливості підприємства.
11	Безбородова Т. В. «Сутність та необхідність аналізу фінансового стану»	Сутність і необхідність аналізу фінансового стану підприємств в сучасних умовах. Обґрунтовано основні методичні підходи до його здійснення.
12	Денисенко М. П. «Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств»	Визначається зміст поняття «фінансовий стан підприємства», доцільність дослідження проблеми оцінки фінансового стану підприємства в сучасних умовах, акцентується увага на доцільності розробки та впровадження адаптованих сучасним умовам заходів покращення фінансового стану вітчизняних промислових підприємств.
13	Ладунка І. С., Кучеренко Є. А. «Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах»	Розкрито сутність фінансового стану підприємства та визначено шляхи його удосконалення у сучасних умовах господарювання. Охарактеризовано фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства. Визначено основні функціональні складові, що обумовлюють економічну стійкість підприємства.
14	Приходько Н. І.	Проаналізовано різні точки зору поняття

	«Поняття фінансового стану підприємства: деякі аспекти його визначення»	«фінансовий стан підприємства», зроблено його етимологічне дослідження та запропонована власна точка зору відносно цього поняття.
--	---	---

продовження додатку Г

1	2	3
15	Семенов А. Г. «Оцінка та аналіз фінансового стану акціонерного товариства»	Узагальнено поняття «фінансова стійкість» та «фінансовий стан», виявлено фактори, що впливають на стан акціонерних товариств на прикладі аналізу майнового стану, ліквідності та платоспроможності.
16	Аверіна М. Ю. «Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення»	Висвітлена сутність фінансового стану підприємства, наведені основні показники оцінки фінансового стану підприємства. Представлені основні прийоми аналізу фінансового стану підприємства. Виявлені шляхи покращення фінансового стану підприємства.
17	Рудницька О. М., Біленська Я. Р. «Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств»	Розкрито сутність і значення фінансового стану підприємства, досліджено методи та прийоми аналізу фінансового стану підприємства, запропоновано заходи фінансової стійкості підприємств в умовах фінансової нестабільності та фінансової кризи. Визначено основні функціональні складові, що обумовлюють економічну стійкість підприємства та систему заходів, яка забезпечує своєчасне реагування на відхилення від запланованих значень економічної стійкості підприємства.
18	Шалімова Н. С., Невдаха Н. А. «Теоретичні засади аудиту фінансового стану підприємства»	Досліджено проблеми теорії і практики проведення аудиту фінансового стану підприємства в сучасних умовах. Запропонована модель аудиту фінансового стану, яка включає такі елементи як об'єкти аудиту, критерії ефективності, методи отримання аудиторських доказів.
19	Туз О. К., Бурковська А. В. «Організація системи внутрішнього контролю фінансових результатів діяльності підприємства»	Проведено аналіз досліджень у сфері контролю фінансових результатів, обґрунтовано механізм організації системи внутрішнього контролю господарської діяльності підприємства та виокремлено основні етапи контролю задля забезпечення перевірки інформації на всіх етапах облікового циклу, визначено основні групи показників, за якими доцільно вести спостереження протягом виробничого процесу.

20	Шевчук О. Д., Чорномаз К. С. «Аудиторська оцінка фінансового стану підприємства»	Розглянуто сутність аудиторської оцінки фінансового стану підприємства, методика та проблеми здійснення аудиту фінансового стану, завдання фінансового стану та його особливості.
----	--	---

продовження додатку Г

1	2	3
21	Зигрій О. В. «Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі показників звітності: розрахунковий підхід»	Розроблено заходи щодо комплексної оцінки фінансового стану з врахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на здійснення фінансово-господарської діяльності, для створення інформаційної бази прийняття рішень фінансового характеру.
22	Гулай І. О. «Функціонування системи фінансового контролю на підприємстві»	Розглянуто зміст поняття системи фінансового контролю. Досліджено систему фінансового контролю через призму концепції COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission або Комітет організацій-спонсорів Комісії Тредвея), що забезпечує систематизацію елементів, цілей та рівнів фінансового контролю на підприємстві. Запропоновано схему функціонування системи фінансового контролю на підприємстві як основу удосконалення діяльності підприємства в сучасних економічних умовах.
23	Фещенко О. П. «Розрахунок показників фінансового стану господарських товариств з урахування нових форм фінансової звітності»	Визначено алгоритм розрахунків показників фінансового стану з використанням форм, регламентованих НП(С)БО 1.
24	Мельник О. М. «Облік, аналіз і контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень»	Розкрито поняття інформаційної бази обліку і аналізу фінансових ресурсів, її формування і т.д.
25	Фещенко О. П. «Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану державних підприємств України»	Сутність «фінансового стану», обґрунтовано необхідність його аналізу в державному секторі, визначено можливості підвищення ефективності функціонування підприємств і перспективи розвитку при проведенні якісного аналізу фінансового стану.
26	Вдовенко Л. О.,	Обґрунтовано значення незалежної аудиторської

	Спориш О. І. «Роль аудиторської перевірки в оцінці фінансового стану підприємств»	перевірки фінансового стану підприємства для ефективності його діяльності.
--	--	--

продовження додатку Г

1	2	3
27	Василькова Т. В., Пасічник В. П. «Аудит фінансового стану підприємства»	Висвітлено основні напрями проведення аудиту фінансового стану підприємства, надано рекомендації і пропозиції призначені для покращення стану діяльності підприємства.
28	Петрук О. М. «Аудит фінансової звітності підприємств в аспекті аналізу ефективності використання ресурсів»	Розглянуто проблему аудиту фінансової звітності підприємств з метою виявлення навмисних або випадкових помилок на основі аналізу ефективності використання ресурсів підприємства. Проаналізовані методичні підходи до оцінки ефективності використання різних типів ресурсів підприємств; виявлена проблема у оцінці ефективності використання ресурсів підприємств, яка пов'язана з аудитом фінансової звітності; окреслено шляхи інтеграції інформації про ефективність використання ресурсів підприємства у методику аудиту фінансової звітності цього підприємства.
29	Москаль Н. В. «Організація та методика аудиту фінансової звітності кризових підприємств торгівлі»	Розглянуто суттєві аспекти організації та методики початкової, дослідної та завершальної стадій аудиту фінансової звітності, об'єктом якого є кризові підприємства торгівлі.
30	Дідик Д. Д. «Аудит фінансових результатів діяльності підприємства»	Обґрунтовано важливість аудиту фінансової звітності, виявлено проблеми в сучасному державному регулюванні аудиторської діяльності та запропоновано їх вирішення.
31	Гуцайлюк З. В. «Економічний контроль і контрольна функція бухгалтерського обліку»	Поняття господарського контролю, взаємозв'язок контролю та обліку.
32	Волинець В. І., Гордополова Н. В., Гордополов В. Ю. «Аналіз інформаційних систем оцінки фінансового стану підприємств»	Визначення необхідності вдосконалення обліку, аналізу та аудиту господарської діяльності підприємства шляхом використання автоматизованих обліково-аналітичних систем. Опис інформаційних систем аналізу фінансового стану.